

Cilvēku tirdzniecības novēršanas un apkarošanas rezultāti 2018.gadā

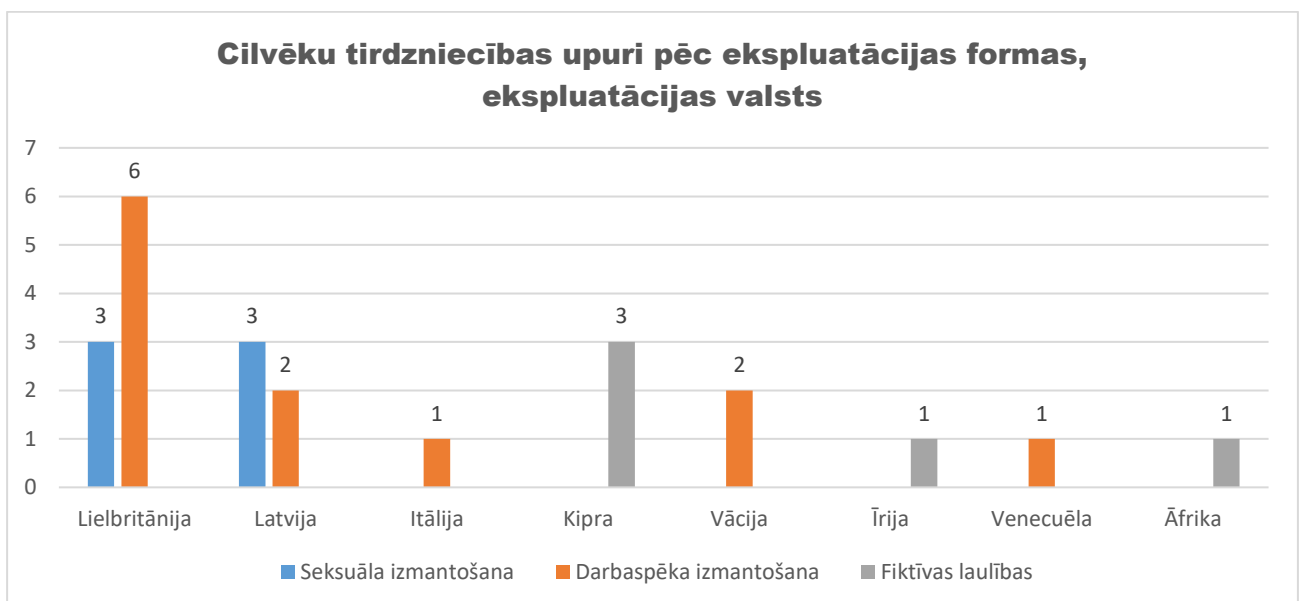
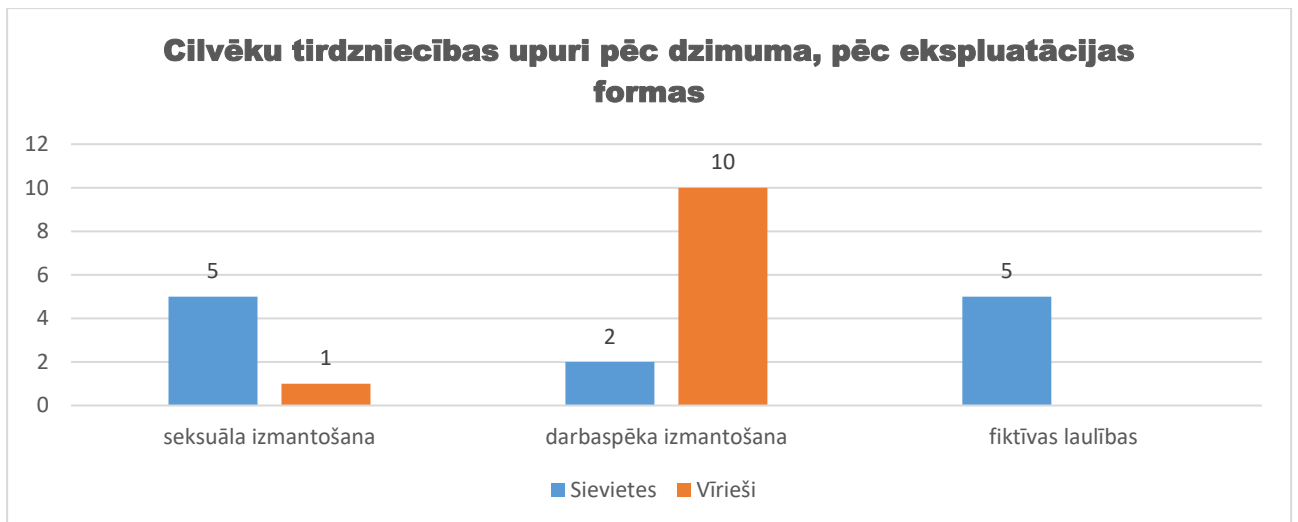
Apzinātās cilvēku tirdzniecības tendences un riski:

- pilngadīgas sievietes no Latvijas ar ievainojamības pazīmēm tiek vervētas ekspluatatīvo fiktīvo laulību noslēgšanas nolūkā Kiprā, Dānijā, Lielbritānijā un Īrijā, veic personu grupas no Pakistānas;
- darba ekspluatācija lauksaimniecībā un celtniecībā Latvijā un ārvalstīs;
- izmantojot internetu (sociālie tīkli u.c.) un tērzesšanas aplikācijas, tiek vervētas un vadītas pilngadīgas sievietes no ārpus Šengenas valstīm, lai, izmantojot tūrista imigrācijas statusu, nodarbotos ar prostitūciju Latvijā, Lietuvā un Francijā;
- pilngadīgas sievietes no Latvijas tiek vervētas seksuālai izmantošanai ārvalstīs;
- cilvēku tirdzniecība seksuālai ekspluatācijai iekšzemē – prostitūcijas ierobežošanas normatīvo aktu pārkāpumi tiek konstatēti tikai Latvijas galvaspilsētā Rīgā.;
- uz Latviju tiek nosūtīti darba pakalpojumu sniegšanai arvien vairāk trešo valstu pilsoņi kā nosūtītie darbinieki (*posted workers*), pagaidām cilvēku tirdzniecības pazīmes nav konstatētas, taču iestādes pastiprināti pievērš uzmanību šim jautājumam.

Latvijas diplomātiskās un konsulārās pārstāvniecības ārvalstīs nav saskārušās ar situācijām, kurās būtu vērojamas jaunas cilvēku tirdzniecības tendences. Cilvēku tirdzniecības riskam ārvalstīs joprojām ir pakļauti gan vīrieši, gan sievietes ar dažādām atkarībām, garīga rakstura problēmām un personas, kas palikušas bez pajumtes un iztikas līdzekļiem. Novērojumi liecina, ka pieaug piespiedu nodarbinātībā savervēto Latvijas valstspiederīgo skaits ārvalstīs. Latvijas diplomātisko un konsulāro pārstāvniecību darbinieki ir saskārušies ar gadījumiem, kad identificētie potenciālie cilvēku tirdzniecības upuri neieklausās ieteikumos un atsakās no piedāvātās palīdzības, tādējādi pakļaujot sevi papildu riskiem. Nereti par iespējamo cilvēku tirdzniecības gadījumu informē potenciālā upura paziņas, jo pats potenciālais upuris vai nu neapzinās savu situāciju, vai arī dažādu apsvērumu dēļ (neuzticēšanās varas iestādēm, bailes zaudēt ienākumus) neuzdrošinās par to ziņot atbildīgajām iestādēm.

Sociālo pakalpojumu sniedzēju komisijas identificētie cilvēku tirdzniecības upuri (atbilstoši Ministru kabineta 2006.gada 31.oktobra noteikumos Nr.889 “Noteikumi par kārtību, kādā cilvēku tirdzniecības upuri saņem sociālās rehabilitācijas pakalpojumus, un kritērijiem personas atzīšanai par cilvēku tirdzniecības upuri” noteiktajā kārtībā): <ul style="list-style-type: none"> - Biedrības “Centrs Marta” izveidotā speciālistu komisija identificēja četrus (4) cilvēku tirdzniecības upurus - Biedrības “Patvērums “Drošā māja”” izveidotā speciālistu komisija identificēja deviņus (9) cilvēku tirdzniecības upurus 				
pēc dzimuma	pēc vecuma	pēc valstiskās piederības	pēc ekspluatācijas vietas (personu skaits)	pēc ekspluatācijas formas
9 sievietes (viens upuris vēlāk atzīts par cietušo)	pieaugušie	Latvijas valstspiederīgie	iekšzemes CT – Latvijā – 1	- seksuāla izmantošana – 1
			ārvalstīs: - Lielbritānija – 2 - Itālija – 1 - Kipra – 2 - Īrija – 1 - Venecuēla – 1 - Āfrika – 1	- seksuāla izmantošana – 2, - fiktīvas laulības – 4, - darbaspēka ekspluatācija – 1, - darbaspēka ekspluatācija un piespiedu noziedzība – 1
4 vīrieši (viens upuris vēlāk atzīts par cietušo)	pieaugušie	Latvijas valstspiederīgie	iekšzemes CT – Latvijā – 2	- seksuāla izmantošana – 1, - darbaspēka ekspluatācija – 1
			ārvalstīs: - Vācija – 2	- darbaspēka ekspluatācija – 2
Cilvēku tirdzniecības upuri, kas atzīti par cietušajiem kriminālprocesā Latvijā				
3 sievietes (viens upuris sākotnēji)	pieaugušie	Latvijas valstspiederīgie	iekšzemes CT – Latvijā – 1	- seksuāla izmantošana – 1
			ārvalstīs:	- fiktīvas laulības – 2

identificēts ar komisijas lēmumu)			- Kipra – 2	
2 vīrieši (viens upuris sākotnēji identificēts ar komisijas lēmumu)	pieaugušie	Latvijas valstspiederīgie	iekšzemes CT – Latvijā – 2	- seksuāla izmantošana – 1 - darbaspēka ekspluatācija – 1
Latvijas valstspiederīgie, kas atzīti par cilvēku tirdzniecības upuriem ārvalstīs (saņēmuši valsts apmaksātos sociālās rehabilitācijas pakalpojumus Latvijā, pamatojoties uz ārvalstīs izdotu procesa virzītāja tiesībsargājošās institūcijas izziņu vai lēmumu)				
1 sieviete	pieaugušais	Latvijas valstspiederīgā	ārvalstīs – Lielbritānija – 1	- seksuāla izmantošana – 1
6 vīrieši	pieaugušie	Latvijas valstspiederīgie	ārvalstīs – Lielbritānija – 6	- darbaspēka ekspluatācija – 6
Kopā: 23 cilvēku tirdzniecības upuri (6 – seksuālā izmantošana, 12 – darbaspēka ekspluatācija, 5 – fiktīvas laulības)				

Sabiedrības riska grupas, kas visvairāk pakļautas cilvēku tirdzniecības nozieguma draudiem:

Latvijā visvairāk cilvēku tirdzniecības riskam pakļautās sabiedrības grupas nav būtiski mainījušās, salīdzinot ar iepriekšējā ziņojumā izvērtēto pārskatu periodu, proti, tie ir bezdarbnieki, darba meklētāji, jaunieši, sievietes, pirmspensijas vecuma cilvēki un nepilngadīgie.

Rīgas pašvaldības policijai ir bijuši vairāki kontakti ar viesstrādniekiem no Ukrainas un Krievijas, tai skaitā arī veicot prostitūcijas noteikumu ievērošanas kontroli, taču pagaidām nav apstiprinājušās aizdomas par cilvēku tirdzniecību.

Latvijas vēstniecība Uzbekistānā ir konstatējusi, ka pieaug Latvijas uzņēmēju interese piesaistīt Uzbekistānas pilsoņus mazkvalificētam darbam celtniecības nozarē Latvijā. Saskaņā ar Latvijas vēstniecības Krievijas Federācijā novērojumiem Centrālāzijas valstu – Uzbekistānas un Tadžikistānas – pilsoņi ir tā riska grupa, kura visbiežāk tiek pakļauta piespiedu darbam un paverdzināšanai Krievijā.

Ziņas par iespējamiem pārkāpumiem atbilstošu darba apstākļu nodrošināšanā Latvijā viesstrādniekiem no Ukrainas tika saņemtas no Latvijas Valsts robezsardzes un Ukrainas vēstniecības Latvijā. Šis jautājums tika uzrunāts ikgadējā Vīzu darba grupas sanāksmē Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldē 2018.gada 14.septembrī.

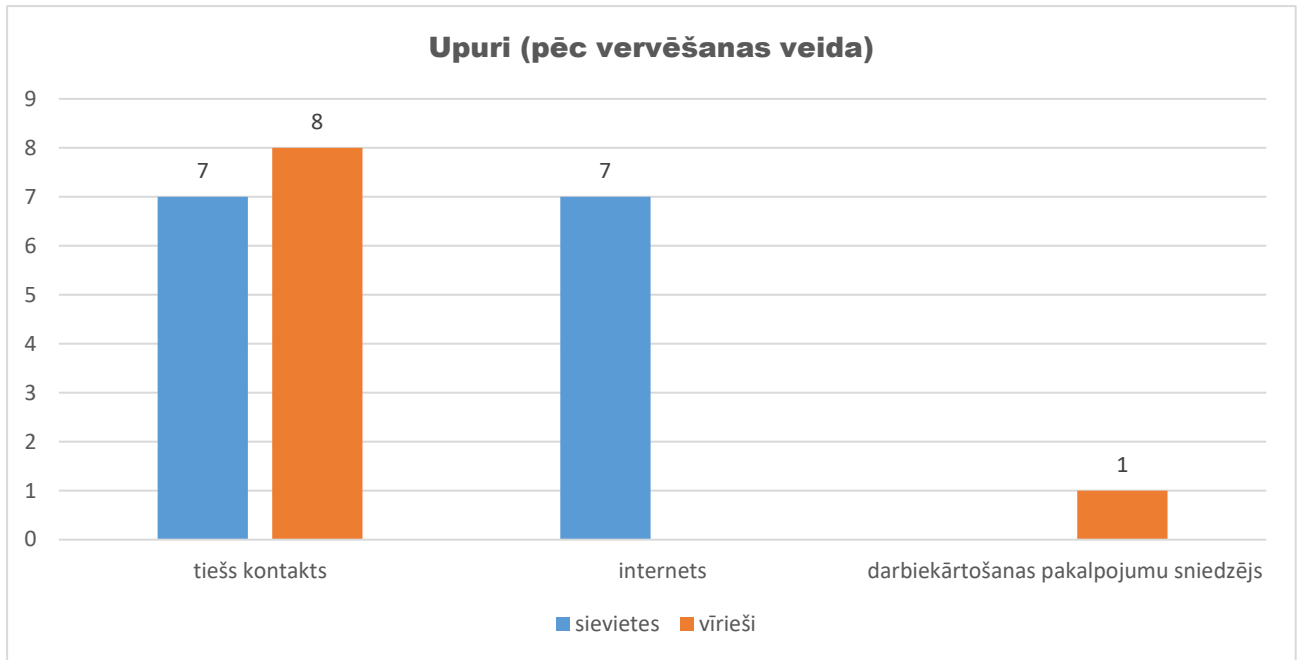
Ņemot vērā, ka Baltijas jūras reģiona valstīs pieaug identificēto trešo valstu valstspiederīgo cilvēku tirdzniecības upuru skaits no Nigērijas, Vjetnamas utml., Latvijas kompetentās institūcijas arvien lielāku uzmanību pievērš uzmanību nelegālajiem migrantiem un patvēruma meklētājiem, kuri ir potenciālā riska grupa attiecībā uz cilvēku tirdzniecību. Šobrīd uzskatāms, ka trešo valstu valstspiederīgie nav pakļauti ekspluatācijai Latvijas Republikas teritorijā, tomēr pastāv iespēja, ka trešo valstu valstspiederīgie upuri varētu būt bijuši pakļauti cilvēku tirdzniecībai savās izcelsmes valstīs vai ceļā uz Eiropas Savienību.

Izvērtējot 2018.gadā identificēto cilvēku tirdzniecības upuru (pavisam 2018.gadā apzināti 23 cilvēku tirdzniecības upuri: Latvijā identificēti 18 cilvēku tirdzniecības upuri, no tiem pieci atzīti par cietušajiem kriminālprocesā, 13 cilvēku tirdzniecības upurus identificējušas pakalpojumu sniedzēju izveidotās komisijas (no tiem divi upuri vēlāk atzīti par cietušajiem), septiņi Latvijas valstspiederīgie identificēti kā cilvēku tirdzniecības upuri ārvalstīs) sociālo stāvokli, secināms, ka cilvēku tirdzniecībai tiek vervētas personas, kurām ir grūti sociālie, ekonomiskie apstākļi, personas ar īpašām vajadzībām, invalīdi, bezdarbnieki, trūcīgās personas, personas, kurām galvenokārt ir pamata vai vidējā izglītība, aktīvie darba meklētāji bez attiecīgās kvalifikācijas. Bieži vien, šiem cilvēkiem nav svešvalodu zināšanu, kā rezultātā viņi viegli kļūst par cilvēku tirdzniecības upuriem, dodoties darba meklējumos ārzemēs.

Cilvēku tirgotāji un upuru vervēšanas mehānismi:

Izvērtējot vervēšanas metodes, kuras tika izmantotas attiecībā uz 2018.gadā identificētajiem cilvēku tirdzniecības upuriem, secināms, ka vervētāji cilvēku tirdzniecības upurus vervē:

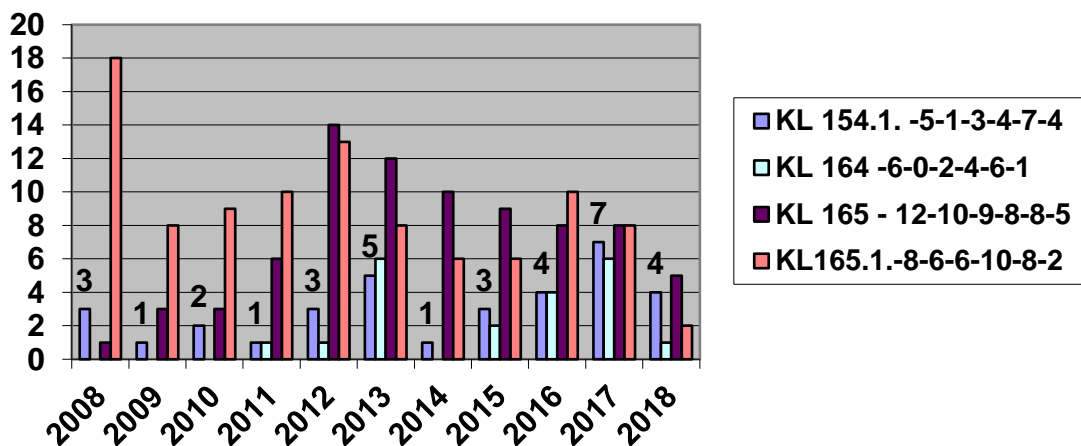
- internetā, sociālajos tīklos,
- galvenokārt tieši uzrunājot upuri – ģimenes locekļi, radnieki, paziņas; ir gadījums, kad tika izmantota loverboy metode; visbiežāk personas tiek vervētas, sniedzot viņām maldinošu informāciju par patiesajiem nolūkiem un mērķi, taču ir atsevišķi gadījumi, kad pret personu tiek izmantoti draudi, fiziska un emocionāla vardarbība.
- viens no identificētajiem cilvēku tirdzniecības upuriem tika savervēts, izmantojot darbiekārtošanas pakalpojumu sniedzēja pakalpojumus.

2018.gadā policijā uzsākto izmeklēšanu skaits cilvēku tirdzniecības lietās (KL 154.1.pants un KL 165.1.pants), aizturēto un aizdomās turamo personu skaits, cietušo personu (pilngadīgo/nepilngadīgo un vīriešu/sieviešu) skaits:

2018.gadā Latvijā netika konstatēts neviens cilvēku tirdzniecības tranzīta gadījums, tāpat arī uz Latviju. Tika uzsāktas divas (2) izmeklēšanas par ekspluatatīvām fiktīvām laulībām ārvalstīs un divas (2) – par seksuālo ekspluatāciju (t.sk. personas ar ievainojamību) iekšzemē. Par cietušajiem atzītas piecas (5) pilngadīgas personas (3 sievietes, 2 vīrieši). Par aizdomās turētiem valstī atzīti astoņi (8) pilngadīgi Latvijas iedzīvotāji (3 sievietes, 5 vīrieši).

Cilvēku tirdzniecības un to risku reģistrēto noziedzīgo nodarījumu dinamika pa gadiem:

2018.gadā Valsts policijas Galvenās kriminālpolicijas pārvaldes Organizētās noziedzības apkarošanas pārvaldes (turpmāk – VP GKrPP ONAP) 3.nodaļas izmeklējamā kriminālprocesu ietvaros tika uzlikts arests aizdomās turēto un viņu tuvinieku līdzekļiem, kā arī kustamajiem un nekustamajiem īpašumiem 1 705 721 euro apmērā.

VP GKrPP ONAP 3.nodaļā 2018.gadā uzsākti 12 kriminālprocesi: 5 – par sutenerismu (t.sk. 2 ar noziedzīgi iegūtu finanšu līdzekļu legalizēšanu), 2 – par nosūtīšanu seksuālai izmantošanai, 2 – par cilvēku tirdzniecību, 1 – par narkotiku glabāšanu, 2 – par apzināti nepatiesas liecības sniegšanu.

2018.gadā VP GKrPP ONAP 3.nodaļā pēc KPL 377.panta izbeigti 8 kriminālprocesi: 4 – par nosūtīšanu seksuālai izmantošanai organizētā grupa (t.sk. 1 – par cilvēku tirdzniecību organizētā grupā, 1 – par sutenerismu personu grupā), 2 – par iespējamu cilvēku tirdzniecību, 2 – par sutenerismu.

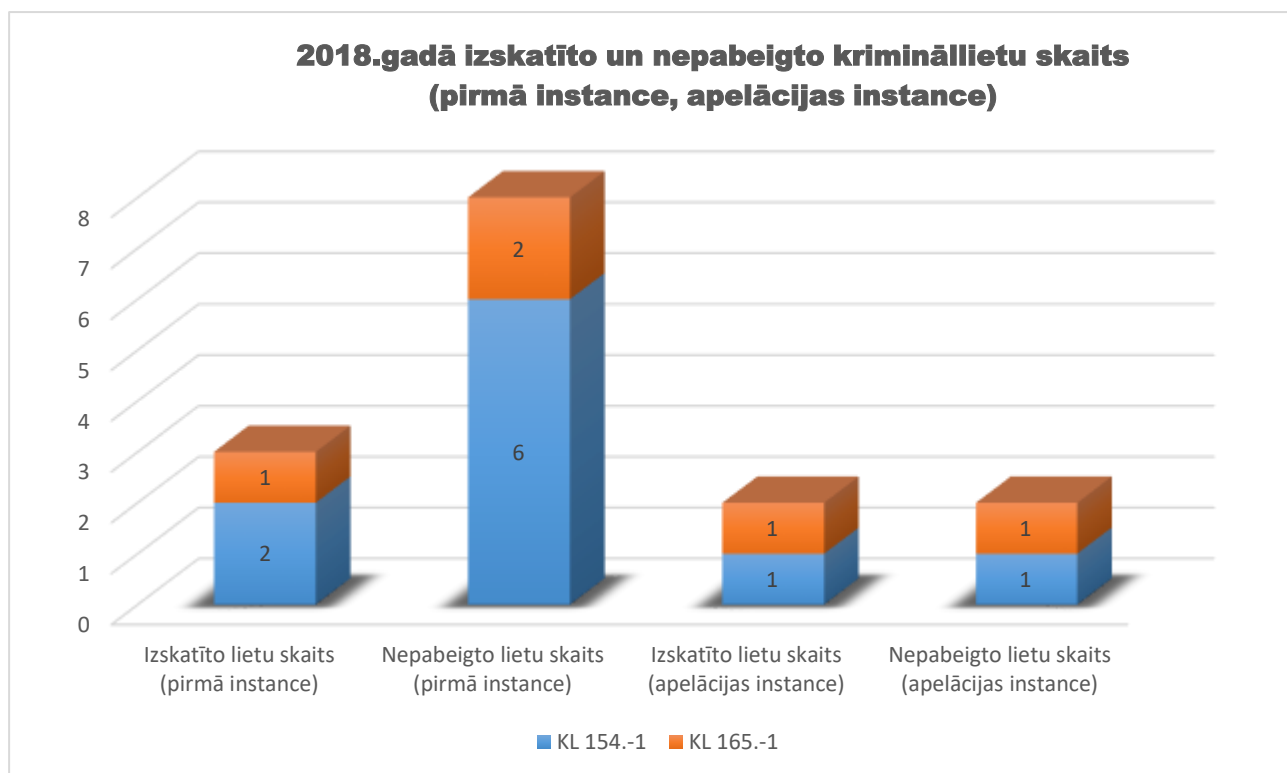
Informāciju par cilvēku tirdzniecības lietu skaitu (KL 154.¹pants un KL 165.¹pants), kurās 2018.gadā noslēgtas pirmstiesas izmeklēšanas darbības prokuratūrā un kas iesniegtas iztiesāšanai tiesās:

Atbilstoši 2018.gada prokuratūras darba pārskata rādītājiem pēc Krimināllikuma 154.¹panta iztiesāšanai nosūtīta 1 krimināllieta pret 1 personu (pilngadīgu vīrieti). Šajā krimināllietā konstatēta 2 personu (1 pilngadīga vīrieša un 1 pilngadīgas sievietes) pakļaušana darba ekspluatācijai Latvijā. Pēc Krimināllikuma 165.¹panta tiesai iztiesāšanai nosūtīta 1 krimināllieta pret 1 personu (pilngadīgu vīrieti). Savukārt pēc Krimināllikuma 165.panta tiesai iztiesāšanai nosūtītas 4 krimināllietas pret 9 personām (5 pilngadīgām sievietēm un 4 pilngadīgiem vīriešiem), vēl 1 krimināllietā 1 personai (pilngadīgam vīrietim) prokuratūrā piemērots prokurora priekšraksts par sodu. Visas pie kriminālatbildības sauktās personas ir Latvijas pilsoņi vai nepilsoņi.

Tiesu statistika par 2018.gadā saņemto un iztiesāto cilvēku tirdzniecības lietu skaitu (KL 154.¹pants un KL 165.¹pants), par apsūdzēto personu skaitu, dzimumu, valstisko piederību šajās lietās, par tiesu noteiktajiem sodiem:

<i>Tiesu instance</i>	<i>Noziedzīgā nodarījuma veids</i>	<i>Likuma pants un panta daļa *</i>	<i>Nepabeigtas lietas (pārskata perioda sākumā)</i>	<i>Lietu skaits (saņemtas lietas)</i>	<i>Lietu skaits (izskatītas)</i>	<i>Nepabeigtas lietas (pārskata perioda beigās)</i>
Pirmā instance	Cilvēku tirdzniecība	165. ¹ (2)	1			1
		154. ¹ (2)	1			1
		154. ¹ (3)	1		1	
		165. ¹ (3)	1		1	
		154. ¹ (1)		2	1	1
		154. ¹ (3)	4			4
		165. ¹ (3)	1			1
<i>Kopā pēc 154.¹ un 165.¹</i>		9	2	3	8	
Apelācijas instance	Cilvēku tirdzniecība	154. ¹ (2)	1		1	
		154. ¹ (3)		1		1
		165. ¹ (2)		1	1	
		165. ¹ (3)		1		1
<i>Kopā pēc 154.¹ un 165.¹</i>		1	3	2	2	

* - Dati par krimināllikuma pantiem ir iekļauti pārskatā, ja pārskata periodā tiesās ir reģistrēta vismaz 1 krimināllieta

Informācija par apsūdzēto personu skaitu, dzimumu, valstisko piederību un tiesu noteiktajiem sodiem krimināllietās pēc Krimināllikuma 154.1.pantā "Cilvēku tirdzniecība", 165.1.pantā "Personas nosūtīšana seksuālai izmantošanai":

	<i>KL 154.1.pants</i>	<i>KL 165.1.pants</i>
<i>personu skaits pēc dzimuma</i>	1 vīrietis	1 vīrietis
<i>valstiskā piederība</i>	LV	LV
<i>noteiktie sodi</i>	b/a 5 gadi nosacīti	b/a 2 gadi nosacīti

Sociālās rehabilitācijas pakalpojuma nodrošināšanai 2018.gadā bija ieplānoti 135 110 *euro*, no tiem faktiski sociālās rehabilitācijas pakalpojumu sniegšanai cilvēku tirdzniecības upuriem izlietoti 114 625,28 *euro*.

2018.gada nogalē Labklājības ministrija veica publisko iepirkumu par tiesībām sniegt valsts finansētus sociālās rehabilitācijas pakalpojumus cilvēku tirdzniecības upuriem, minētā iepirkuma rezultātā ir noslēgts līgums ar nevalstiskajām organizācijām, kas jau iepriekšējos gados ir sniegušas sociālās rehabilitācijas pakalpojumus cilvēku tirdzniecības upuriem – "Centru Marta" un biedrību "Patvērums "Drošā māja"". Minētais līgums paredz, ka 2019.gadā un 2020.gadā sociālās rehabilitācijas pakalpojumi cilvēku tirdzniecības upuriem var tikt sniegti vidēji 24 personām gadā un katru gadu šim mērķim ir atvēlēti 135 418 *euro*.

Pakalpojums tiek sniegts tikai par valsts budžeta līdzekļiem neatkarīgi no pakalpojuma saņemšanas vietas, līdz ar to pašvaldību budžetos finansējums pakalpojuma nodrošināšanai netiek paredzēts.

Valsts apmaksātais sociālās rehabilitācijas pakalpojums tiek sniegts jebkurai par cilvēku tirdzniecības upuri atzītai personai neatkarīgi no tās vecuma, dzimuma vai citām pazīmēm atbilstoši sociālā darba speciālista veiktam personas resursu un vajadzību novērtējumam un uz tā pamata izstrādātajam personas individuālajam sociālās rehabilitācijas plānam. Pakalpojuma saturu veido:

- 1) psihosociāla palīdzība, tai skaitā individuālas sociālā darbinieka, psihologa, jurista, ārstniecības personas un citu speciālistu konsultācijas, ja klientam tādas ir nepieciešamas;
- 2) drošs patvērums un klienta izmitināšana (ja nepieciešams);

- 3) iespēja apgūt un uzlabot klienta pašaprūpes vai pašapkalpošanās iemaņas;
 - 4) klienta iesaistīšana apmācības un izglītības programmās, ja tās sekmē klienta reintegrāciju sabiedrībā un darba tirgū;
 - 5) piecas pakalpojuma sniedzēja konsultācijas klienta nepilngadīgajiem ģimenes locekļiem, ja tie uzturas Latvijā;
 - 6) piecas pakalpojuma sniedzēja konsultācijas pēc pakalpojuma kursa beigām, ja klientam netiek nodrošināti atbalsta pakalpojumi saistībā ar dalību kriminālprocesā (skat. zemāk);
 - 7) ārvalstī esoša klienta vai potenciālā klienta un viņa pavadībā esošo nepilngadīgo bērnu nokļūšanas līdz pakalpojuma sniegšanas vietai organizēšana un pavadīšana (ja nepieciešams);
 - 8) citi pasākumi atbilstoši klienta individuālajam sociālās rehabilitācijas plānam.
- Papildus kopš 2013.gada 1.janvāra tiem cilvēku tirdzniecības upuriem, kuri piedalās kriminālprocesā par cilvēku tirdzniecību kā cietušie vai liecinieki, ir tiesības saņemt papildus atbalsta pakalpojumus:
- 9) psihosociāla palīdzība, tai skaitā individuālas jurista, sociālā darbinieka konsultācijas;
 - 10) tulka pakalpojumi;
 - 11) palīdzība juridisko dokumentu noformēšanā;
 - 12) pārstāvība tiesā pēc pakalpojuma kursa beigām, nepārsniedzot 150 stundas gadā (ja nepieciešams).

Valsts apmaksāto sociālās rehabilitācijas pakalpojumu ir tiesīgi saņemt arī tie cilvēku tirdzniecības upuri, kas nesadarbojas ar tiesībsargājošajām iestādēm kriminālvajāšanas procesa ietvaros. Ikviens par cilvēku tirdzniecības upuri atzīta persona ir tiesīga saņemt pakalpojumu pilnā apmērā. Vienlaikus jānorāda, ka tiem cilvēku tirdzniecības upuriem, kuri iesaistās kriminālprocesā, ir tiesības saņemt arī atbalsta pakalpojumus, kas tieši saistīti ar dalību kriminālprocesa procedūrās.

Valsts apmaksātais sociālās rehabilitācijas pakalpojums tiek sniegts ikvienam cilvēku tirdzniecības upurim neatkarīgi no nacionālās piederības, etniskās izcelsmes, dzimuma, vecuma, rases vai citām pazīmēm. Lai arī vispārēji pakalpojuma saturu dzimums, vecums, invaliditāte vai citas pazīmes neietekmē, tās tiek ņemtas vērā, izstrādājot individuālo sociālās rehabilitācijas plānu.

2018.gadā valsts finansētā sociālās rehabilitācijas pakalpojuma ietvaros diviem cilvēku tirdzniecības upuriem tika nodrošināta atgriešanās Latvijā, sedzot transporta izdevumus, kā arī nepieciešamības gadījumā nodrošinot pavadoni.

<i>personu skaits, kuras nonāca speciālistu redzeslokā kā iespējamie cilvēku tirdzniecības upuri</i>	<i>publiskā sektora darbinieku redzeslokā – 13</i>		
	<i>nevalstisko organizāciju un starptautisko organizāciju Latvijā redzeslokā – 10</i>		
<i>gadījumu skaits, kad pēc palīdzības vērsās pats upuris vai viņa tuvinieki</i>	8 gadījumi		
<i>cilvēku tirdzniecības upuri, kuri saņēma valsts apmaksātos sociālās rehabilitācijas pakalpojumus (+ cietušie atbalsta pakalpojumus kriminālprocesā)</i>	sievietes	10	No 20 personām, kuras pakalpojumu uzsāka saņemt 2018.gadā, 13 personas par cilvēku tirdzniecības upuriem tika atzītas ar pakalpojumu sniedzēju komisijas starpniecību, 7 – ar procesa virzītāja tiesībsargājošās institūcijas izziņu vai lēmumu. 4 personas bija cietušas no piespiedu laulībām, 11 – no piespiedu darba, 5 no seksuālās ekspluatācijas
	vīrieši	10	
	meitenes	0	x
	zēni	0	x

<i>personu skaits, kas saņēma valsts apmaksātos sociālās rehabilitācijas pakalpojumus (+ cietušie atbalsta pakalpojumus kriminālprocesā)</i>	identificēti 2017.gadā, turpināja saņemt 2018.gadā	15
	identificēti un saņēmuši pakalpojumu 2018.gadā	20
	identificēti 2018.gadā, pakalpojumu turpinās saņemt 2019.gadā	12

2018.gadā ir izdarīti grozījumi likumā “Par valsts kompensācijām cietušajiem”. Ar šiem grozījumiem ir paredzēts, ka no 2019.gada 1.janvāra cietušajam, kurš ir cilvēku tirdzniecības upuris, ir tiesības saņemt valsts kompensāciju 90 procentu apmērā no vienam noziedzīgā nodarījumā cietušajam izmaksājamās valsts kompensācijas maksimālā apmēra.

Atbilstoši Juridiskās palīdzības administrācijas statistikai valsts kompensācija cietušajiem 2018.gadā ir izmaksāta četriem (4) cilvēku tirdzniecības upuriem 5 495 *euro* apmērā.

Starpinstitūciju darba grupas “Cilvēku tirdzniecības novēršanas pamatnostādņu 2014. – 2020.gadam” īstenošanas koordinēšanai darbs:

Iekšlietu ministrija kā vadošā valsts pārvaldes iestāde iekšlietu nozarē, nodrošinot valsts politikas cilvēku tirdzniecības novēršanai plānošanu un īstenošanas koordinēšanu, uzskata, ka viens no būtiskākajiem publiskā sektora sasniegumiem ir sadarbības partneru līdzatbildības apzināšanās cilvēku tirdzniecības novēršanā, pārskata periodā īstenojot informatīvās un izglītojošās aktivitātes, kuras iepriekšējos gados galvenokārt projektu ietvaros īstenoja nevalstiskā sektora organizācijas. Tādējādi publiskais sektors ir atvieglojis nevalstiskā sektora sadarbības partneru darbu, ļaujot tiem koncentrēties uz saviem tiešajiem pienākumiem, nodrošinot valsts apmaksāto sociālās rehabilitācijas pakalpojumu sniegšanu cilvēku tirdzniecības upuriem.

2018.gadā tika pievērsta liela uzmanība jautājumam par nacionālā starpinstitūciju sadarbības mehānisma (SSM) pilnveidošanu un attīstīšanu. Ņemot vērā iepriekšējo gadu pieredzi, kad Latvijas institūciju redzeslokā nonāca tikai cilvēku tirdzniecības upuri Latvijas valstspiederīgie, kas bija pakļauti ekspluatācijai ārvalstīs un Latvijas teritorijā, starpinstitūciju sadarbība upuru identificēšanā un gadījumu risināšanā tika nodrošināta efektīvi, pamatojoties uz normatīvajos aktos noteikto un nostiprināto labo praksi. Situācija būtiski mainījās, kad Latvijas Republikas tiesībsargs 2018.gadā īpašu uzmanību pievērsa tiem cilvēku tirdzniecības jautājumiem, kas saistīti ar trešo valstu valsts piederīgajiem, kuri pēc nelikumīgas ieceļošanas Latvijas Republikā ir tikuši aizturēti no Valsts robežsardzes puses. Attiecībā pret šiem nelegālajiem imigrantiem tiesībsargs, novērojot piespiedu izraidīšanas procesus, ir konstatējis pazīmes, kas norāda uz iespējamu cilvēku tirdzniecības risku pastāvēšanu. Un šajās situācijās tika konstatēta atbildīgo institūciju nepietiekošā izpratne un zināšanu trūkums par rīcību, procedūrām un sadarbības kārtību. Tādējādi pārskata periodā Iekšlietu ministrija aktualizēja jautājumu par starpinstitūciju sadarbības stiprināšanu un procedūru pilnveidošanu, lai efektīvi atpazītu, identificētu un nodrošinātu darbu ar tiem cilvēku tirdzniecības upuriem, kuri ir trešo valstu valstspiederīgie (**pamatnostādņu 29.uzdevums “Pilnveidot nacionālo konsultēšanas mehānismu, lai labāk identificētu cilvēku tirdzniecības upurus, viņus konsultētu un sniegtu viņiem aizsardzību un palīdzību.”**):

2018.gada 7. un 8.jūnijā Eiropas Migrācijas tīkla Latvijas kontaktpunkts (Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde) sadarbībā ar Latvijas Iekšlietu ministriju organizēja konferenci “Cilvēku tirdzniecības upuru atpazīšanas praktiskie aspekti”, kuras ietvaros tika izvērtēta Iekšlietu ministrijas iestāžu – Valsts robežsardzes, Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes un Valsts policijas – loma cilvēku tirdzniecības novēršanas konceptā, Latvijas Republikas Tiesībsarga biroja un Valsts darba inspekcijas loma starpinstitūciju sadarbībā cilvēku tirdzniecības upuru atpazīšanā un novirzīšanā upuru formālai identificēšanai, palīdzības un atbalsta saņemšanai, kā arī Latvijas prakse cilvēku tirdzniecības upuru atpazīšanā. Konferences mērķis bija apzināt Valsts robežsardzes, Valsts policijas, Pilsonības un

migrācijas lietu pārvaldes amatpersonu iespējas atpazīt potenciālos cilvēku tirdzniecības upurus, rīcību gadījumos, kad ir pamatotas aizdomas, ka trešo valstu valstspiederīgais ir cietis no ekspluatācijas, identificēt problēmas un trūkumus, kas traucē iestāžu amatpersonām efektīvi atpazīt potenciālos cilvēku tirdzniecības upurus, iegūt informāciju un zināšanas par cilvēku tirdzniecības upuru atpazīšanu, lai plānotu iestāžu amatpersonu profesionālās pilnveides mācības. Konferencē ar savu valstu labo praksi un pieredzi starpinstitutūciju sadarbības cilvēku tirdzniecības upuru atpazīšanai īstenošanā dalījās kolēģi no Somijas, Zviedrijas un Luksemburgas.

2018.gada 11.oktobrī Iekšlietu ministrijā ar Starptautiskā Migrācijas politikas attīstības centra International Centre for Migration Policy Development (ICMPD) atbalstu tika organizēta apaļā galda sanāksme par starpinstitutūciju sadarbību cilvēku tirdzniecības gadījumos, kad cilvēku tirdzniecības upuris ir trešo valstu valstspiederīgais, risināšanā Latvijā. Visas dienas garumā Latvijas kompetento institūciju pārstāvji diskutēja par sadarbības kārtību un rīcību gadījumos, kad potenciālais cilvēku tirdzniecības upuris ir nelegālais migrants vai patvēruma prasītājs un atrodas kompetentās institūcijas telpās, vai trešo valstu valstspiederīgais Latvijā uzturas nelikumīgi, tiek slēpts un pakļauts cilvēku tirdzniecībai. Tika secināts, ka ziņošanas mehānisms par aizdomām, ka trešo valstu valstspiederīgais varētu būt cietis no cilvēku tirdzniecības ceļā uz Latviju, un tam nepieciešama profesionāla palīdzība un aizsardzības pasākumi, ir neefektīvs, nav skaidri noteikta kārtība, kādā institūcijas apmainās ar informāciju un nodrošina sadarbību, lai pieņemtu nepieciešamos lēmumus efektīvai cilvēku tirdzniecības gadījuma risināšanai. Pēdējo divu gadu laikā Tiesībsarga biroja amatpersonas, īstenojot Imigrācijas likumā noteiktās ārzemnieka piespiedu izraidīšanas procesa novērošanas funkcijas, ir atpazinušas pazīmes, kuras liecina par personas ekspluatāciju, taču nepietiekamā normatīvā regulējuma dēļ cilvēku tirdzniecības upuru identificēšanā iesaistītajām institūcijām nav izdevies nodrošināt nepieciešamās darbības, lai šīm personām nodrošinātu palīdzību, atbalstu un aizsardzību Latvijā. Sanāksmes dalībnieki vienojās par nepieciešamību pilnveidot likumā “Par cilvēku tirdzniecības upura uzturēšanos Latvijas Republikā” noteiktās prasības un nosacījumus attiecībā uz nogaidīšanas perioda piešķiršanu trešo valstu valstspiederīgajam, personas statusu un uzturēšanos, kā arī noteikt iestāžu kompetences un sadarbības kārtību, lai nodrošinātu efektīvu cilvēku tirdzniecības gadījumu risināšanu, kad upuris nav Eiropas Savienības pilsonis. Apaļā galda sanāksmē piedalījās Iekšlietu ministrijas, Valsts robežsardzes, Valsts policijas, Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes, Tiesībsarga biroja, Labklājības ministrijas, Sociālās integrācijas valsts aģentūras, biedrības “Centrs Marta”, Valsts darba inspekcijas, Valsts bērnu tiesību aizsardzības inspekcijas, Nodarbinātības valsts aģentūras, Sabiedrības integrācijas fonda un Starptautiskā Migrācijas politikas attīstības centra Cilvēku tirdzniecības apkarošanas programmas pārstāvji, kuri nodrošināja aktīvu līdzdalību diskusijās, problēmu un trūkumu analizēšanā, secinājumu, rekomendāciju un priekšlikumu turpmākajai rīcībai formulēšanā.

2018.gada 18.decembrī Iekšlietu ministrija, īstenojot Baltijas jūras valstu padomes starptautisko projektu HOF-BSR “Brūģējot ceļu saskaņotam darbības ietvaram Baltijas jūras reģionā”, organizēja nacionālo sanāksmi, kuras laikā notika diskusijas par institūciju rīcību, pasākumiem un resursiem valsts un vietējā līmenī, lai identificētu cilvēku tirdzniecības upurus, nodrošinātu tiem rehabilitācijas un reintegrācijas pakalpojumus, īpašu uzmanību pievēršot pārrobežu cilvēku tirdzniecības gadījumiem. HOF-BSR projektā ir izvirzīts ambiciozs mērķis – maksimāli palielināt efektivitāti un veidot vienveidīgu praktisko sadarbību starp ekspertiem, kas iesaistīti cīņā pret cilvēku tirdzniecību, izstrādājot pārrobežu starpinstitutūciju sadarbības mehānismu Baltijas jūras reģionā. Ir svarīgi, lai cilvēku tirdzniecības upura nodošana no vienas valsts atbalsta sistēmas uz citas valsts atbalsta sistēmu tiktu veikta pēc iespējas vienmērīgāk un saudzīgāk upurim, lai izvairītos no darbību un procedūru atkārtošanās, paralēlā darba un lai pārlicinātos, ka ir vismaz viena institūcija, kas koordinē procesus, kuros ir iesaistīts upuris.

Ņemot vērā Valsts robežsardzes un Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes aicinājumus Iekšlietu ministrijai izstrādāt iekšējos noteikumus, kas noteiktu Valsts robežsardzes, Valsts policijas un citu iesaistīto iestāžu lomu un savstarpējās sadarbības mehānismu visos procedūras posmos, Iekšlietu ministrija veic padziļinātu normatīvo aktu izpēti, lai 2019.gadā piedāvātu sadarbības partneriem vadlīnijas/metodiku starpinstitutūciju sadarbības efektīvai īstenošanai.

Savukārt tiesībsargs 2018.gadā izstrādāja un iesniedza Iekšlietu ministrijai projektu “Efektīva novērošanas procesa realizēšana”, kurā viena no projekta aktivitātēm ir cilvēku tirdzniecības upuru atpazīšanas procedūru pilnveidošana izraidīšanas procesā. Mērķis ir uzlabot tiesībsarga veikto novērošanu, gūt pilnīgāku izpratni par Valsts robezsardzes procedūrām, kuru ietvaros varētu tikt atpazīti cilvēku tirdzniecības upuri, kā arī izstrādāt materiālu par cilvēku tirdzniecības upuru atpazīšanu izraidīšanas procesā. Projekts tiks uzsākts 2019.gadā un turpināsies līdz 2020.gadam (ieskaitot).

Pārskata periodā Iekšlietu ministrijas vadībā darbu turpināja starpinstitutūciju darba grupa jaunā sastāvā, kas izveidota ar Ministru prezidenta 2017.gada 28.februāra rīkojumu Nr.52 “Par darba grupu „Cilvēku tirdzniecības novēršanas pamatnostādņu 2014. – 2020.gadam” īstenošanas koordinēšanai”. Starpinstitutūciju darba grupā pārstāvētās sekojošās institūcijas: Iekšlietu ministrija, Tieslietu ministrija, Labklājības ministrija, Veselības ministrija, Ārlietu ministrija, Izglītības un zinātnes ministrija, Ekonomikas ministrija, Kultūras ministrija, Tiesībsarga birojs, Ģenerālprokuratūra, Valsts darba inspekcija, Nodarbinātības valsts aģentūra, Valsts policija, Valsts robezsardze, Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde, Iekšlietu ministrijas Informācijas centrs, Valsts izglītības satura centrs, Rīgas domes Labklājības departaments, Rīgas pašvaldības policija, Latvijas Pašvaldību savienība, biedrība “Centrs Marta”, biedrība “Par brīvu Vidzemi no cilvēku tirdzniecības”, biedrība “Latvijas Sieviešu nevalstisko organizāciju sadarbības tīkls”, Starptautiskās Migrācijas organizācijas Rīgas birojs, biedrība “Patvērums “Drošā māja””. <https://likumi.lv/ta/id/289099-par-darba-grupu-cilveku-tirdzniecibas-noversanas-pamatnostadnu-2014-2020-gadam-istenosanas-koordinesanei>

Starpinstitutūciju darba grupas mērķis ir koordinēt valsts pārvaldes iestāžu, pašvaldību un nevalstisko organizāciju darbību “Cilvēku tirdzniecības novēršanas pamatnostādņu 2014.-2020.gadam” īstenošanā, kā arī nodrošināt operatīvu informācijas apmaiņu un saskaņotu rīcību cilvēku tirdzniecības novēršanā un atbalsta un sociālo pakalpojumu sniegšanā cilvēku tirdzniecības upuriem. Iekšlietu ministrijas uzdevums ir nodrošināt pamatnostādnēs noteikto uzdevumu īstenošanas koordināciju un darba grupas darba organizēšanu. Savukārt starpinstitutūciju darba grupas uzdevums ir nodrošināt attiecīgās iestādes sadarbības koordinēšanu ar iesaistītajām institūcijām pamatnostādnēs noteikto uzdevumu izpildē, pamatnostādnēs noteikto uzdevumu īstenošanas analīzi un priekšlikumu sagatavošanu. Iekšlietu ministrija uzskata, ka starpinstitutūciju darba grupas īstenotās aktivitātes uzskatāmas par sekmīgām, taču ņemot vērā, ka darba grupā pārstāvēto valsts iestāžu un nevalstisko organizāciju loma un darbība cilvēku tirdzniecības novēršanā un apkarošanā būtiski atšķiras, tostarp Latvijā nav metodoloģijas, saskaņā ar kuru tiktu veikta publiskā sektora iestāžu darbības cilvēku tirdzniecības novēršanā novērtēšana, līdz ar to nav iespējams noteikt kādu konkrētu publiskā sektora iestādi, kura 2018.gadā būtu vissekmīgāk realizējusi cilvēku tirdzniecības apkarošanas pasākumus. Iekšlietu ministrija atzinīgi vērtē katras starpinstitutūciju darba grupā iesaistītās institūcijas, darba grupā neiesaistītās institūcijas, civilās sabiedrības centienus un iniciatīvu iesaistīties, piedalīties, atbalstīt cilvēku tirdzniecības novēršanas politikas īstenošanu Latvijā.

Iekšlietu ministrija organizēja divas darba grupas sanāksmes, nodrošinot **pamatnostādņu 30.uzdevuma “Pilnveidot nacionālo cilvēku tirdzniecības novēršanas politikas īstenošanas ekspertu līmeņa koordinācijas mehānismu (starpinstitutucionālo darba grupu) un tās darbību.”** izpildi.

2018.gada 19.aprīlī Iekšlietu ministrijā notika kārtējā darba grupas “Cilvēku tirdzniecības novēršanas pamatnostādņu 2014. – 2020.gadam” īstenošanas koordinēšanai sanāksme. Darba grupas vadītājs atzinīgi novērtēja darba grupas locekļu pārstāvēto institūciju paveikto un plānotās aktivitātes cilvēku tirdzniecības novēršanas jomā, uzsverot preventīvo iniciatīvu būtisko nozīmi cilvēku tirdzniecības mazināšanā. Sanāksmes darba kārtībā tika iekļauts tikai viens jautājums par pamatnostādņu īstenošanas gaitu, attiecīgi darba grupas locekļi sniedza ziņojumus par pārstāvēto institūciju darbības rezultātiem, identificētajām problēmām, priekšlikumiem cilvēku tirdzniecības novēršanas un apkarošanas, palīdzības un atbalsta sniegšanas cilvēku tirdzniecības upuriem jomā.

2018.gada 19.septembra darba grupas sanāksmes darba kārtībā bija iekļauti jautājumi par aktualitātēm cilvēku tirdzniecības novēršanas jomā, par grozījumu Ministru kabineta noteikumu Nr.889 “Noteikumi par kārtību, kādā cilvēku tirdzniecības upuri saņem sociālās rehabilitācijas pakalpojumus, un kritērijiem personas atzīšanai par cilvēku tirdzniecības upuri” izstrādes gaitu un plāniem valsts apmaksāto sociālās rehabilitācijas pakalpojumu un atbalsta pakalpojumu kriminālprocesā cilvēku tirdzniecības upuriem nodrošināšanai 2019. – 2020.gadā, par Ukrainas Republikas valstspiederīgo nodarbināšanu Latvijā un iespējamiem cilvēku tirdzniecības riskiem, par starpinstitucionālo sadarbību cilvēku tirdzniecības gadījumos, jo sevišķi palīdzības sniegšanā prezumētajiem cilvēku tirdzniecības upuriem, kas atrodas ārvalstīs.

2018.gada 12.martā Iekšlietu ministrija nosūtīja izskatīšanai Ministru kabinetā informatīvo ziņojumu par “Cilvēku tirdzniecības novēršanas pamatnostādņu 2014. – 2020.gadam” ieviešanu no 2014.gada līdz 2016.gadam” atbilstoši Ministru kabineta 2017.gada 9.augusta rīkojuma Nr.404 “Grozījums Ministru kabineta 2014.gada 21.janvāra rīkojumā Nr.29 “Par Cilvēku tirdzniecības novēršanas pamatnostādņēm 2014. – 2020.gadam” 6.1.apakšpunktā noteiktajam. Ņemot vērā, ka Ministru kabineta protokollēmums neparedzēja turpmāku rīcību, Valsts kanceleja ar Ministru prezidenta rezolūciju publicēja informatīvo ziņojumu (reģistrācijas Nr.500 (2018-TA-500)) e-portfelī 2018.gada 2.maijā. Informatīvajā ziņojumā cita starpā norādīts, ka “Iekšlietu ministrija kā atbildīgā nozares ministrija par cilvēku tirdzniecības novēršanas politikas plānošanu un tās īstenošanas koordinēšanu, izvērtējot esošā valsts politikas plānošanas dokumenta cilvēku tirdzniecības novēršanai īstenošanas gaitu, identificētos trūkumus un problēmas, sasniegto rezultātu efektivitāti un ilgtspēju, ir secinājusi, ka cilvēku tirdzniecības novēršanai vidēja termiņa politikas plānošanas dokuments nav piemērots. Ilgtermiņa politikas prioritātes cilvēku tirdzniecības novēršanai ir noteiktas Latvijai saistošos starptautiskos tiesību aktos, kas nosaka politikas attīstības ilgtspēju. Cilvēku tirdzniecības novēršanas politiku ietekmē dažādi ārējie faktori – sociāl-ekonomiskā situācija valstīs, globālās ekonomikas un tūrisma dinamiskā attīstība, augošais pieprasījums pēc lēta darbaspēka, migrācija, kas nosaka cilvēku tirdzniecības fenomena mainīgo raksturu un rada nepieciešamību operatīvi rīkoties un nodrošināt īstermiņa risinājumus, lai vērstos pret jaunākajiem izaicinājumiem un tendencēm cilvēku tirdzniecības jomā. Tādējādi Iekšlietu ministrija, ņemot vērā Ministru kabineta 2014.gada 2.decembra noteikumu Nr.737 “Attīstības plānošanas dokumentu izstrādes un ietekmes izvērtēšanas noteikumi” 40.punktā noteikto, ka starpposma izvērtējumu veic, lai pieņemtu arī lēmumu par politikas plānošanas dokumenta izstrādes nepieciešamību nākamajam plānošanas periodam, pauž viedokli, ka, nākamajam plānošanas periodam sadarbībā ar kompetentajām valsts un pašvaldību iestādēm un nevalstiskā sektora sadarbības partneriem tiks izstrādāts rīcības plāns cilvēku tirdzniecības novēršanai trīs gadu periodam.”

Preventīvais darbs – sabiedrības informēšanas un izglītošanas aktivitātes, speciālistu mācības, zināšanu un prasmju pilnveidošana cilvēku tirdzniecības novēršanas un apkarošanas jautājumos, uc aktivitātes:

2018.gada 28.februārī Saeimas Cilvēktiesību un sabiedrisko lietu komisija aicināja Iekšlietu ministrijas, Labklājības ministrijas, Tiesībsarga biroja, biedrības “Centrs Marta” un biedrības “Patvērums “Drošā māja”” pārstāvjus informēt par cilvēku tirdzniecības tendencēm Latvijā un paveiktajiem un plānotajiem pasākumiem tās novēršanai. Iekšlietu ministrijas pārstāve sniedza komisijai izsmeļošu ziņojumu par cilvēku tirdzniecības tendencēm, riska grupām, vervēšanas metodēm Latvijā, cilvēku tirdzniecības novēršanas un apkarošanas rezultātiem 2017.gadā, plānotajām aktivitātēm 2018.gadā. Komisija īpašu uzmanību pievērsa sabiedrisko mediju lomai cilvēku tirdzniecības tematikas atspoguļošanā plašsaziņas līdzekļos. Deputāti sēdē secināja, ka Latvijas sabiedriskajiem medijiem būtu nepieciešams vairāk pievērsties temata atspoguļošanai un sabiedrības izglītošanai par cilvēku tirdzniecību, un lēma izskatīt šo jautājumu nākamajās komisijas sēdēs. Vairāk: <https://lvportals.lv/dienaskartiba/293760-inese-laizane-cilvektirdzniecibas-noversana->

[ir-ikviena-sabiedribas-locekla-lidzatzbildiba-2018](https://www.cilvektirdznieciba.lv) un [cilvektirdznieciba-nopietna-problema-ari-musdienas-2018](https://www.cilvektirdznieciba.lv)

<https://lvportals.lv/norises/294629->

Iekšlietu ministrija:

Iekšlietu ministrija regulāri nodrošina informācijas par cilvēku tirdzniecības novēršanu Latvijā publicēšanu, kas pieejama interneta vietnē www.cilvektirdznieciba.lv latviešu valodā, www.trafficking.lv angļu valodā, kā arī sociālā tīkla Facebook kontā [@cilvektirdznieciba.lv](https://www.facebook.com/cilvektirdznieciba.lv). Iekšlietu ministrijas interneta vietne www.cilvektirdznieciba.lv 2018.gadā izmantota 10 679 reizes, to izmantojoši lietotāji no Latvijas (2633), Amerikas Savienotajām Valstīm (320), Francijas (270), Apvienotās Karalistes (81), Kanādas (56), Ķīnas (50), Zviedrijas (41), Irākas (30), Krievijas Federācijas (28), Brazīlijas (25), Peru (14), Meksikas (4), Senegālas (1), Kotdivuāras (6), Nigērijas (7), Dienvidāfrikas (1), Zambijas (1), Dienvidsudānas (1), Spānijas (6), Austrālijas (5), Indonēzijas (1), Indijas (18), Sudānas (2), Ēģiptes (2), Kazahstānas (1), Somijas (17), Alžīrijas (1), Igaunijas (19), Norvēģijas (7), Nīderlandes (10), Polijas (7), Lietuvas (23) Vācijas (24), Austrijas (13), Itālijas (12), Ukrainas (17), Dānijas (7), Beninas (1), Togo (1), Saūda Arābijas (1), Bulgārijas (5), Turcijas (5), Taizemes (2), Malaizijas (3), Filipīnas (9), Mjanmas (1), Nepālas (1), Moldovas (9), Bangladešas (1), Šveices (5), Grieķijas (3), Rumānijas (6) uc. Savukārt Facebook sociālajā vietnē [@cilvektirdznieciba.lv](https://www.facebook.com/cilvektirdznieciba.lv) kontā publicētās ziņas skatītas 88 967 reizes – unikālie skatījumi.

2018.gada 2.martā Iekšlietu ministrija organizēja informatīvo pasākumu “Mediju brokastis. Cilvēku tirdzniecības novēršana Latvijā”, kura laikā Nacionālā koordinatore cilvēku tirdzniecības novēršanas jautājumos klātesošos iepazīstināja ar 2017.gadā paveikto cilvēku tirdzniecības novēršanas un apkarošanas jomā un plānotajām aktivitātēm 2018.gadā.

LNT žurnālists Uldis Āboliņš informēja par cilvēku tirdzniecības problemātiku Amerikas Savienotajās Valstīs. U.Āboliņš veica padziļinātu izpēti darbu par cilvēku tirdzniecības dažādiem aspektiem, kompetento iestāžu darbu, iniciatīvām un risinājumiem cilvēku tirdzniecības novēršanā un apkarošanā ASV. LNT žurnālists gandrīz divu nedēļu ilgajā ASV Valsts departamenta programmā “Combating Human Trafficking Through Prevention, Protection & Prosecution” kopā ar žurnālistiem no dažādām valstīm apmeklēja federālās un pavalstu aģentūras Vašingtonā, Hjūstonā un Losandželosā, tikās ar dažāda līmeņa amatpersonām, nevalstisko organizāciju pārstāvjiem un medijiem. Projektam beidzoties, katrs dalībnieks sagatavoja vairākas reportāžas par ASV redzēto. Pasākuma laikā Iekšlietu ministrijas valsts sekretārs LNT Ziņu dienesta žurnālistam Uldim Āboliņam pasniedza Iekšlietu ministrijas apbalvojumu “Pateicība” par iniciatīvu, radošumu un profesionālo ieguldījumu sabiedrības informēšanā un izglītošanā par aktuālajiem cilvēku tirdzniecības jautājumiem, tādējādi atbalstot valsts politikas cilvēku tirdzniecības novēršanai īstenošanu Latvijā. Biedrības “Patvērums “Drošā māja”” vadītāja informēja par sociālās kampaņas cilvēku tirdzniecības novēršanai “Skaistiem vārdiem noticeja...” uzsākšanu 2018.gada 13.martā, prezentējot Latvijā pazīstamu mūziķu kopdarbu – īpaši cilvēktirdzniecības tematikai veltītu dziesmu un videoklipu „Meitene sapni zīmē”. http://www.cilvektirdznieciba.lv/lv/mediju-brokastis-cilveku-tirdzniecibas-noversana-latvija/185?fbclid=IwAR3ulBTWfnnvqWPIdrLsP3R_JeaSFtRWR9vsH46Ga1EtL_5oDEstJ6TUkzJk

2018.gada 10.maijā un 11.maijā Iekšlietu ministrijas konferenču zālē notika vienas dienas mācības divām grupām (policistiem, prokuroriem (32), tiesnešiem (16 tiesneši, 19 tiesu darbinieki) un NVO sektora pārstāvjiem) “Kā uzlabot cilvēku tirdzniecības apkarošanu Latvijā: norādes veiksmīgākai lietu izmeklēšanas un sodu noteikšanas praksei”. Divu dienu mācībās piedalījās vairāk kā 100 dalībnieki. Mācības vadīja vieslektori no Amerikas Savienotajām Valstīm: prokurore Barbara A.Martinez un tiesnesis Mark J.Kappelhoff, kas dalījās ar savām zināšanām un pieredzi par cilvēku tirdzniecības upuru identificēšanu, uz upuri/traumām vērstu pieeju cilvēku tirdzniecības apkarošanā, labajām praksēm cilvēku tirdzniecības seksuālās izmantošanas un darbaspēka ekspluatācijas nolūkā gadījumu izmeklēšanā, kriminālvajāšanā un iztiesāšanā. Mācības tika organizētas sadarbībā ar Latvijas Tiesnešu mācību centru un Amerikas Savienoto Valstu vēstniecības Rīgā finansiālu atbalstu.

Latvija 2018.gada 1.jūlijā uzsāka prezidentūru Baltijas jūras valstu padomē (Baltijas jūras valstu padome ir vispārējs politisks reģiona starpvaldību sadarbības forums, kuru veido 11 Baltijas jūras reģiona valstis (Zviedrija, Somija, Igaunija, Latvija, Lietuva, Vācija, Polija, Dānija, Norvēģija, Islande un Krievijas Federācija), kā arī Eiropas Komisija; turpmāk – BJVP), īstenojot to līdz 2019.gada 30.jūnijam. Katrai prezidentūrai, tostarp arī Latvijai, ir unikāla iespēja definēt savas īpašās prioritātes, kuras tiek īstenotas prezidentūras gada ietvaros. Latvijas prezidentūra BJVP balstās uz līdzšinējām tradīcijām un mandātu, pēctecības nodrošināšanai ņem vērā Zviedrijas prezidentūras laikā iesāktās iniciatīvas, kā arī ievēro Latvijā līdz šim sekmīgi realizētos praktiskās sadarbības virzienus. Latvija savā prezidentūrā balstās uz sekojošiem trim prioritārajiem darbības virzieniem: Integritāte un sabiedrības drošība, Atbildība, Dialogs. Prioritātes “Integritāte un sabiedrības drošība” virziens ir saskaņotas rīcības Baltijas jūras reģionā veicināšana, saskaroties ar sabiedrības drošības apdraudējumiem. Sadarbības stiprināšana un iesākto iniciatīvu turpināšana civilās aizsardzības jomā, cīņā pret cilvēktirdzniecību (tostarp attiecībā uz nepilngadīgajiem), organizētās noziedzības apkarošanā un robežu pārvaldībā. Iekšlietu ministrija nodrošina BJVP Darba grupas cīņai pret cilvēku tirdzniecību vadību <http://www.cilvektirdznieciba.lv/lv/latvijas-prezidentura-cbss-tf-thb-2018-2019>.

2018.gada 26. – 27.septembrī Iekšlietu ministrijas vadībā notika BJVP Darba grupas cīņai pret cilvēku tirdzniecību pirmā sanāksme Latvijas prezidentūras Baltijas jūras valstu padomē ietvaros. Darba grupas darbības saturs un plānotās aktivitātes atbilst Latvijas prezidentūras prioritārajam virzienam “Integritāte un sabiedrības drošība”. Sanāksmē darba grupas locekļi atzina, ka cilvēku tirdzniecība joprojām ir aktuāls jautājums Baltijas jūras reģiona valstīs. Tās efektīva novēršana ir atkarīga no savstarpējās uzticības starp visiem sadarbības partneriem, kas iesaistīti šī nozieguma apkarošanā un savlaicīgas palīdzības sniegšanā cietušajiem. Integritāte un spēja veidot savstarpēju uzticēšanos starp visiem iesaistītajiem partneriem ir svarīgākie jautājumi, kas jāveicina kopīgiem centieniem. Ir nepieciešami turpmāki pasākumi, lai pilnveidotu izpratni par cilvēku tirdzniecības upuru tiesībām, stiprinātu izmeklēšanu un kriminālvajāšanu, kā arī sekmētu cilvēku tirdzniecības lietu efektīvu izskatīšanu tiesās. BJVP darba grupa cīņai pret cilvēku tirdzniecību (TF-THB) turpinās pašvaldībās esošo institūciju, jo īpaši, plašsaziņas līdzekļu lomas stiprināšanu cilvēku tirdzniecības novēršanā un darbu pie pārrobežu starpinstitūciju sadarbības mehānisma Baltijas jūras reģionā pilnveidošanas. Atklājot sanāksmi, Iekšlietu ministrijas valsts sekretārs pateicās darba grupai par tās efektīvo darbu cilvēku tirdzniecības apkarošanā un projektu īstenošanā, kā rezultātā ir identificēti daudz vairāk upuru, nodrošināta tiem palīdzība un aizsardzība. Viņš uzsvēra darba grupas nozīmi noziedzīgi iegūtu līdzekļu arestēšanā un konfiscēšanā, kas ir efektīvs instruments cilvēku tirdzniecības noziegumu apkarošanā. Latvijas Republikas Ārlietu ministrijas Speciālo uzdevumu vēstnieks, BJVP Vecāko amatpersonu komitejas vadītājs Juris Bone atzinīgi novērtēja darba grupas iekļaujošo pieeju, īpaši tās darbā ar civilo sabiedrību, lai vērstos pret cilvēku tirdzniecību. Latvijas Nacionālā koordinatore cilvēku tirdzniecības novēršanas jautājumos, Darba grupas sanāksmes vadītāja informēja, ka prezidentūras ietvaros Iekšlietu ministrija organizēs trīs darba grupas sanāksmes un starptautisku konferenci “Human trafficking – a crime with too few convictions and too many victims” (Cilvēku tirdzniecība – noziegums ar pārāk maz notiesājošiem spriedumiem un pārāk daudz upuriem) 2019.gada 21. – 22.februārī, kurā galvenā uzmanība tiks vērsta uz cilvēku tirdzniecības noziegumu izmeklēšanu, kriminālvajāšanu, iztiesāšanu un cietušo tiesību ievērošanu. Nākamā BJVP TF-THB sanāksme notiks Rīgā 2019.gada 20.februārī.

No 2018.gada 26.februāra līdz 2018.gada 25.oktobrim tika īstenots starptautisks projekts “Uzlabojot Moldovas spējas cilvēku tirdzniecības apkarošanā” (“Enhancing Moldovan Capacities in Fighting Against Trafficking in Human Beings”), kurā vadošais partneris bija Lietuvas Republikas Iekšlietu ministrija, projekta partneri – Moldovas Republikas Iekšlietu ministrija un Latvijas Republikas Iekšlietu ministrija. Projekta virsmērķis bija apkopot Eiropas Savienības un starptautiskos standartus un prakses, lai atbalstītu Moldovas atbildīgo iestāžu spēju stiprināšanu cilvēku tirdzniecības apkarošanā un noziedzīgo tīklu neitralizēšanā, kā arī efektīvas tiesībsargājošo iestāžu sadarbības un upuru aizsardzības nodrošināšanā.

Projekts sastāvēja no četrām komponentēm:

I “Atbalstīt Moldovas nacionālās institucionālās sistēmas uzlabošanu, lai vērstos pret cilvēku tirdzniecību, efektīvi īstenotu valsts Stratēģiju cilvēku tirdzniecības novēršanai un tās Rīcības plānu”;

II “Atbalstīt sadarbības ar NVO un netradicionāliem sadarbības partneriem, kas nodrošina atbalstu cilvēku tirdzniecības upuriem, uzlabošanu”;

III “Izpētes vizītes ES dalībvalstīs par starpinstitūciju sadarbību un partnerību ar civilo sabiedrību un netradicionāliem partneriem”;

IV “Atbalstīt spēju stiprināšanu upuru identificēšanas, izmeklēšanas un kriminālvajāšanas, kā arī starptautiskās sadarbības rīcībā pret cilvēku tirdzniecību jomā”.

Latvijas Republikas Iekšlietu ministrija projektā nodrošināja partnerību, īpaši atbalstot projekta aktivitāšu īstenošanu divās komponentēs: Nacionālā koordinatore Lāsma Stabiņa veica Moldovas politikas plānošanas dokumenta cilvēku tirdzniecības novēršanai izvērtēšanu un divu dienu mācību laikā ar Moldovas ekspertiem runāja par metodoloģiju sinerģijas veidošanai starp cilvēku tirdzniecības apkarošanas partneriem: cilvēku tirdzniecības novēršanas politikas plānošanu un organizatoriskām struktūrām, kas tiek izmantotas politikas īstenošanai, kā arī nodrošināja diskusiju par Moldovas starpinstitūciju sinerģijas stāvokli, īstenojot valsts politiku cilvēku tirdzniecības apkarošanai (pirmā komponente), un Valsts policijas Cilvēku tirdzniecības apkarošanas nodaļas galvenais inspektors Andris Bidzāns mācībās Moldovas tiesībsargājošo iestāžu amatpersonām (ceturta komponente) dalījās ar pieredzi, zināšanām un Latvijas labo praksi pārrobežu cilvēku tirdzniecības gadījumu izmeklēšanā un starptautiskās sadarbības īstenošanā kopējo izmeklēšanas grupu (JIT) ietvaros.

Vairāk: <http://www.cilvektirdznieciba.lv/lv/projekts-uzlabojot-moldovas-spejas-cilveku-tirdzniecibas-apkarosana>, <http://www.trafficking.lv/en/project-enhancing-moldovan-capacities-in-fighting-against-trafficking-in-human-beings>.

2018.gada 3.septembrī Baltijas jūras valstu padome (BJVP) uzsāka jaunu starptautisku projektu cilvēku tirdzniecības apkarošanai – Bruģējot ceļu saskaņotam darbības ietvaram Baltijas jūras reģionā (HOF-BSR) [Human Trafficking - Paving the Way for a Harmonized Operational Framework in the Baltic Sea Region]. Projekta ietvaros tiks izveidots Baltijas jūras reģiona pārrobežu starpinstitūciju sadarbības mehānisms (Transnational Referral Mechanism), kas kalpos kā instruments profesionāļiem, lai tie veiksmīgi nodrošinātu atbalstu un palīdzību cilvēku tirdzniecības upuriem. Ir aktuāla nepieciešamība atbalstīt masu medijus sabiedrības informēšanā par cilvēku tirdzniecības jautājumiem. Projektā paredzēts izstrādāt rokasgrāmatu un terminu vārdnīcu žurnālistiem, kas nodrošinās atbalstu informācijas sagatavošanā un uzlabos sabiedrības informēšanu par cilvēku tirdzniecības dažādajām formām. Projekta aktivitātes paredz stiprināt un paplašināt reģiona sadarbības tīklu cīņai pret cilvēku tirdzniecību, dibinot tiešus kontaktus ar cilvēku tirdzniecības upuru izcelsmes valstīm – Bulgāriju, Rumāniju un Ukrainu.

<http://www.cilvektirdznieciba.lv/lv/baltijas-juras-valstu-padome-uzsak-jaunu-projektu-cilveku-tirdzniecibas-noversanai---visas-baltijas-juras-regiona-dalibvalstis-iesaistijusas-cina-pret-so-parrobezu-noziegumu/199>

Projekta tiks īstenots no 2018.gada 3.septembra līdz 2019.gada 31.decembrim. Projekta aktivitāšu īstenošanai Latvijā, Iekšlietu ministrijas rīcībā ir finansējums 11 223, 12 *euro* (7 856,19 *euro* Zviedru institūta līdzfinansējums un 3 366,93 *euro* nacionālais līdzfinansējums).

Ņemot vērā Amerikas Savienoto Valstu Valsts departamenta 2016.gada ziņojumā par cilvēku tirdzniecības apkarošanu paustās bažas par to, ka kopš 2009.gada nav uzsāktas jaunas izmeklēšanas lietās par darba ekspluatāciju, un Latvijas tiesās nav bijis notiesājošu spriedumu par darba ekspluatāciju. Vienlaikus Latvijai cilvēku tirdzniecības apkarošanas centienu pilnveidošanai tika rekomendēts uzlabot centienus, lai panāktu kriminālvajāšanu lietās par cilvēku tirdzniecību pēc Krimināllikuma 154.panta; uzlabot cilvēku tirdzniecības upuru identificēšanas centienus, īpašu uzmanību pievēršot ārvalstniekiem un vietējiem iedzīvotājiem, kas cietuši cilvēku tirdzniecības rezultātā valsts teritorijas ietvaros; paplašināt apmācību iespējas policijas darbiniekiem, prokuroriem un tiesnešiem par viltus laulību un citām cilvēku tirdzniecības formām; iedrošināt lielāku skaitu upuru sadarboties ar tiesībsargāšanas sektoru; nodrošināt izmeklēšanas speciālistus ar nepieciešamajiem

resursiem; uzlabot sadarbību starp policijas un Valsts darba inspekcijas pārstāvjiem, lai panāktu, ka tiek izmeklēti pamatoti aizdomīgi gadījumi, 2017.gada nogalē Iekšlietu ministrija piedalījās starptautiska projekta “Nelikumīgu līdzekļu plūsmu un upuru atklāšanas sarežģījumi darba ekspluatācijas gadījumos” (FLOW) pieteikuma izstrādē, kas guva Eiropas Komisijas atbalstu. 2018.gada 1.oktobrī tika uzsākta projekta īstenošana, projekts ilgs līdz 2020.gada 30.septembrim. Projekts tiks īstenots četrās valstīs – Bulgārijā, Igaunijā, Latvijā un Somijā, projekta vadošais partneris ir Noziedzības novēršanas un kontroles Eiropas institūts pie Apvienotajām Nācijām (HEUNI) no Somijas.

Projekta virsmērķis ir veicināt visaptverošu pieeju cilvēku tirdzniecības darbaspēka ekspluatācijas novēršanā un izmeklēšanā kopsakarībā ar ekonomiskajiem noziegumiem, un iesaistīt uzņēmējus cilvēku tirdzniecības novēršanā.

Projekta ietvaros:

- plānots izstrādāt stratēģiskās analīzes rīku un cilvēku tirdzniecības teorētisko biznesa modeli, kas uzskatāmi demonstrēs cilvēku tirdzniecības riskus un upuru ievainojamību apakšuzņēmēju ķēdēs (in supply chains);
- plānots stiprināt tiesībsargājošo iestāžu spējas izmeklēt cilvēku tirdzniecības gadījumus kopsakarībā ar ekonomiskajiem noziegumiem, sadarbībā ar projekta partnervalstu tiesībsargājošām iestādēm un darba inspektoriem izstrādāt atbalsta materiālu izmeklēšanu veikšanai;
- projekta apaļā galda sanāksmēs tiks iesaistīti uzņēmēji un, pamatojoties uz diskusijām un dialogu šajās sanāksmēs, tiks izstrādāta tiesiskā regulējuma rokasgrāmata un risku vadības uzņēmējiem rīks.

Projekta rezultāti:

- uzlabotas tiesībsargājošo iestāžu spējas izmeklēt cilvēku tirdzniecības gadījumus un identificēt cilvēku tirdzniecības upurus;
- uzlabota sadarbība starp policiju un darba inspektoriem;
- uzņēmēji izprot cilvēku tirdzniecības riskus apakšuzņēmēju ķēdēs, tostarp iekļaujot cilvēku tirdzniecības novēršanu korporatīvajās sociālās atbildības politikās;
- uzlabota cilvēku tirdzniecības upuru identificēšana, un vairāk upuru novirzīti palīdzības un atbalsta saņemšanai.

Šis projekts nodrošinās Latvijas institūcijām būtisku pamatu jaunām iniciatīvām cilvēku tirdzniecības darbaspēka ekspluatācijas nolūkā novēršanā un apkarošanā. Projekta sadarbības partneri Latvijā – cilvēktiesību eksperte Dace Kavasa, Korporatīvās sociālās atbildības platforma (KSA Latvija), Valsts darba inspekcija un Valsts policija. Projekta īstenošana tiek līdzfinansēta no Eiropas Savienības Iekšējās drošības fonda (ISF-Police), Iekšlietu ministrijai Eiropas Komisijas piešķirtais līdzfinansējums 53 429,17 *euro*, Latvijas nacionālais līdzfinansējums projekta īstenošanai 5 936,57 *euro*.

Vairāk: <http://www.cilvektirdznieciba.lv/lv/projekts-nelikumigu-lidzeklu-plusmu-un-upuru-atklasanas-sarezgijumi-darba-ekspluatācijas-gadījumos-flow>, <http://www.trafficking.lv/en/flows-of-illicit-funds-and-victims-of-human-trafficking-uncovering-the-complexities-flow>

Ārlietu ministrija:

2018.gada 26.jūnijā Ārlietu ministrijā notika preses konference par informatīvās kampaņas drošai ceļošanai un darbaspēka ekspluatācijas risku ārvalstīs novēršanai atklāšana. Kampaņa no 26.jūnija līdz augusta beigām noritēja nozīmīgākajos transporta mezglos Rīgā un Latvijas reģionos. Informācija ceļotājiem (animācijas filmas un informatīvi izglītojošas grāmatzīmes) bija pieejama: starptautiskajā lidostā „Rīga”, Rīgas starptautiskajā autoostā, SIA „Pasažieru vilciens” vilcienos, AS “Nordeka” autobusos, uzņēmuma “Rīgas satiksme” sabiedriskajos transportlīdzekļos. Informatīvās akcijas laikā tika demonstrētas divas Ārlietu ministrijas un Iekšlietu ministrijas sagatavotas animētas īsfilmas, kas veltītas drošai ceļošanai un darba meklētājiem ārvalstīs. Atklājot informatīvo kampaņu, Konsulārā departamenta direktore norādīja, ka par īsfilmu varoni izvēlēts pasaku lugas tēls Sprīdītis – bezbailīgs laimes meklētājs, attapīgs un labsirdīgs. Viņš dodas uz Laimīgo zemi un visbeidzot nokļūst mājās. Līdzīgi kā Sprīdītim palīdzēja dažādas ceļā iegūtas burvju lietas, tā filma ietvertie

padomi lieti noderēs ceļotājiem. Svarīgi ir ne tikai sagatavoties ceļojumam un nepaļauties uz laimīgu sagādīšanos, bet arī, nelaimē nonākot zināt, kur vērsties. Latvijas konsulārais dienests ir sazvanāms diennakts režīmā pa tālruni (+371) 26 33 77 11 un ir gatavs palīdzēt pats vai nepieciešamības gadījumos iesaistīt citas institūcijas un nevalstiskās organizācijas dažādu problēmsituāciju risināšanā, tostarp palīdzot cilvēku tirdzniecības upuriem. Konsulārā departamenta pieredze liecina par būtiskiem krāpniecības un ekspluatācijas riskiem, kam ir pakļauti Latvijas valstspiederīgie, dodoties strādāt uz ārvalstīm. Tādēļ Ārlietu ministrija par 2018.gada informatīvās akcijas tēmu izvēlējusies cilvēku tirdzniecības novēršanu.

Iekšlietu ministrijas pārstāve preses konferencē norādīja, ka sabiedrības attieksme pret cilvēku tirdzniecību joprojām ir uzskatāma par salīdzinoši vieglprātīgu. Pat ja par cilvēku tirdzniecību ir dzirdēts, tad skeptiski vērtē tās klātbūtni vai uzskata, ka “ar mani jau nekas tāds nenotiks”. Darba meklētāji bieži vien neizvērtē darba piedāvājumus un potenciālos darba devējus, neveic piesardzības pasākumus, lai sevi pasargātu, nenoslēdz darba līgumus vai paraksta līgumus, kas sagatavoti valodā, kuru nesaprot, nezina savas tiesības konkrētajā valstī, kā rezultātā personas – gan sievietes, gan vīrieši - tiek maldinātas, apkrāptas un gaidītā darba vietā tiek piespiestas veikt mazkvalificētu darbu par niecīgu atlīdzību vai bez tās, vai tiek iesaistītas prostitūcijā. Darbaspēka ekspluatācija uzskatāma par vienu no visbiežāk identificētajām cilvēku tirdzniecības formām Eiropas Savienībā, atsevišķās valstīs, kā piemēram, Lielbritānijā, darbaspēka ekspluatācija pat prevalē pār seksuālo izmantošanu. L.Stabiņa vērta uzmanību uz joprojām nepietiekamo izpratni sabiedrībā par cilvēku tirdzniecības riskiem, uz nepieciešamību nodrošināt regulārās informatīvās aktivitātes, kas kādam var būt izšķirošas, pieņemot lēmumu doties uz ārvalstīm labākas dzīves un peļņas meklējumos vai nonākot situācijā, kad jāmeklē palīdzība un atbalsts.

Savukārt Nodarbinātības valsts aģentūras (NVA) Nodarbinātības valsts aģentūra direktora vietniece Kristīne Stašāne stāstīja par Eiropas nodarbinātības dienestu tīkla (EURES) konsultantu nodrošināto atbalstu darba meklētājiem ārvalstīs: konsultācijām par droša darba iespējām, dzīves un darba apstākļiem, darba likumdošanu un administratīvajām procedūrām ES, Eiropas Ekonomikas zonas valstīs un Šveicē. K.Stašāne informēja arī par darbiekārtošanas pakalpojumu sniedzēju licencēšanu un uzraudzību, ko Latvijā veic NVA. Kampanjas atklāšanas pasākumā klātesošajiem bija iespēja uzklaut nevalstisko organizāciju – “Centrs Marta” un “Patvērums “Drošā māja”” pārstāvju pieredzi par cilvēku tirdzniecības problemātiku Latvijā, valsts un nevalstiskā sektora centieniem to mazināt, kā arī nevalstisko organizāciju lomu cilvēku tirdzniecības risku mazināšanā un darbu ar cilvēku tirdzniecības sekām – cilvēku tirdzniecības upuru sociālo rehabilitāciju.

Īsfilmas pieejamas šeit: <https://youtu.be/3L8eGYyuuBA>; <https://youtu.be/UViuOrJxwII>; <https://youtu.be/ZWkWJ1kvbJU>

Informatīvās kampanjas nodrošināšanas izmaksas: Iekšlietu ministrija 2 489 *euro*, Ārlietu ministrija 3 217 *euro*.

Lekcija par cilvēku tirdzniecības novēršanu un konsulārās amatpersonas rīcību cilvēku tirdzniecības gadījumos ik gadu tiek iekļauta mācību kursā diplomātiem pirms pārcelšanās darbā uz Latvijas diplomātiskajām un konsulārajām pārstāvniecībām ārvalstīs.

2018.gadā ikgadējā konsulāro amatpersonu sanāsmē Rīgā tēmai par cilvēku tirdzniecību un darbu tās novēršanai tika veltīts atsevišķs mācību bloks, piesaistot gan Iekšlietu ministrijas ekspertus, gan pārstāvjus no biedrībām “Centrs Marta” un “Patvērums “Drošā māja””.

Latvija cilvēku tirdzniecības novēršanas tēmai veltītos pasākumos ārvalstīs tika pārstāvēta diplomātu līmenī:

2018.gada aprīlī Latvijas vēstniecības Igaunijā pārstāve piedalījās seminārā “Human Trafficking in Europe”, ko rīkoja Igaunijas Sociālo lietu ministrija un Igaunijas Tieslietu ministrija sadarbībā ar Austrijas vēstniecību Igaunijā un Ungārijas institūtu Tallinā.

2018.gada jūnijā Latvijas vēstniecības Ķīnas Tautas Republikā pārstāve piedalījās Starptautiskās Migrācijas organizācijas rīkotajā seminārā par cilvēku tirdzniecības jautājumiem.

2018.gada jūlijā Latvijas vēstniecības Baltkrievijā pārstāvis piedalījās Baltkrievijas Ārlietu ministrijas organizētajā sanāsmē, kas bija veltīts Pasaules dienai pret cilvēku tirdzniecību.

2018.gada oktobrī Latvijas vēstniecības Austrijā pārstāve piedalījās Eiropas Savienības Cilvēku tirdzniecības novēršanas dienā Vīnē. Lai pievērstu sabiedrības uzmanību problēmai, Austrijas Eiropas, integrācijas un ārlietu ministrija sadarbībā ar Eiropas Drošības un sadarbības organizāciju (EDSO) rīkoja konferenci “Cilvēku tirdzniecība un cilvēktiesības – cilvēku tirdzniecības upuru pieeja tiesībām”. Konferences tēma bija cilvēku tirdzniecības upuri un viņu cilvēktiesības, cilvēku tirdzniecības upuru pieeja tiesiskai aizsardzībai no nacionālās un starptautiskās perspektīvas.

Nodarbinātības valsts aģentūra:

Nodarbinātības valsts aģentūra (Aģentūra) cilvēku tirdzniecības risku mazināšanai veic šādas preventīvas darbības:

- 1) licencēto komersantu un darba meklētāju informēšana par cilvēku tirdzniecību un tās risku mazināšanu (mājaslapā, sarakstē un konsultāciju laikā);
- 2) pārbaudes licencēto komersantu darbības vietās (pēc plāna reizi divos gados un ārpusplāna);
- 3) licencēto komersantu dokumentu pārbaude un izvērtēšana, novēršot to neatbilstību normatīvajiem aktiem un citādu tulkošanas risku.

2018.gadā Aģentūra ir izsniegusi 61 licences, anulējusi 12, apturējusi 4 un atteikusi izsniegt licenci 15 komersantiem. Nepārtraukti tiek veiktas plānveida pārbaudes komersantu darbības vietās un pēc informācijas saņemšanas par iespējamiem normatīvo aktu pārkāpumiem licences saņēmēja darbībā, tiek veiktas speciālās pārbaudes, lai noskaidrotu, vai komersanta licences darbība ir jāaptur vai, iespējams, tā ir jāanulē.

Salīdzinot ar 2017.gadu, darba meklētāju sūdzību un no valsts institūcijām saņemto ziņu daudzums šajā laika periodā ir kļuvis mazāks un vairākas neatbilst situācijas apstākļiem. Lielākoties paši darba meklētāji rīkojas neapdomīgi, ar ko pakļauj sevi dažādiem riskiem, neizslēdzot cilvēku tirdzniecības riskus.

Valsts policija:

VP GKRP ONAP nodrošināja koordinējošās funkcijas Eiropas Savienības Politikas cikla smagās un organizētās noziedzības apkarošanas jomā 2018.-2021.gadam (EMPACT) prioritātē “Cilvēku tirdzniecība”. Eiropola Operatīvā rīcības plāna “Cilvēku tirdzniecība” 2018 ietvaros Latvija piedalījās trīs Kopējo rīcības dienu (JAD (Joint Action Days)) pasākumu realizācijā:

- sadarbībā ar Valsts darba inspekciju un Rīgas pašvaldības policiju 14.-18.maijā tika realizētas OAP 2018 aktivitātes “Joint action day operations” pret darba ekspluatāciju;
- sadarbībā ar Rīgas pašvaldības policiju un Valsts policijas Rīgas reģiona pārvaldi 2.-6.jūnijā tika realizētas OAP 2018 aktivitātes “Joint action day operations” pret jebkāda veida bērnu ekspluatāciju;
- sadarbībā ar Rīgas pašvaldības policiju un Valsts policijas reģionālajām iestādēm 17.-21.oktobrī tika realizētas OAP 2018 aktivitātes “Joint action day operations” pret seksuālo izmantošanu.

2018.gadā Valsts policijas koledža organizēja Valsts policijas darbiniekiem pieaugušo neformālās izglītības programmas (PNIP) kursu par tēmu “Cilvēku tirdzniecība mūsdienās. Formas, prevencija un novēršana”, kurā piedalījās 38 Valsts policijas amatpersonas. PNIP kursu nodrošina uz uzņēmuma līguma pamata vieslektors A.Vaišļa.

2018.gadā Valsts policijas pārstāvji piedalījās vairākās apmācībās, lai padziļinātu zināšanas cilvēku tirdzniecības apkarošanas jomā: no 14. – 18.maijam CEPOL kursā 2/2018 “Migrant smuggling and THB” Budapeštā, Ungārijā; no 17. – 19.septembrim CEPOL kursā 7/2018 “THB-Labour exploitation” Budapeštā, Ungārijā. Papildus tam VP GKRP ONAP pārstāvji sniedza metodisko atbalstu Valsts robezsardzes koledžas Vispārīzglītojošo priekšmetu katedrai par cilvēku tirdzniecības gadījumiem, atklāšanas specifiku un riska faktoriem Latvijas Republikā.

Valsts robežsardze:

2018.gada 16.augustā stājās spēkā Valsts robežsardzes iekšējie noteikumi Nr.22 “Kārtība, kādā Valsts robežsardzes amatpersonas veic fiktīvās laulības pārbaudi” un Valsts robežsardzes ieteikumi Nr.23 “Ieteikumi Valsts robežsardzes amatpersonām, veicot fiktīvas laulības pārbaudi”, kas nosaka Valsts robežsardzes teritoriālo pārvalžu struktūrvienību, kas veic imigrācijas kontroli amatpersonu rīcību gadījumos, kad tiek plānota un veikta fiktīvās laulības pārbaude un šīs pārbaudes mehānismu. Sakarā ar 2018.gadā krasi pieaugušo tendenci, konstatējot trešo valstu valstspiederīgo (pārsvarā Ukrainas pilsoņu) nodarbinātības pārkāpumus, kuri saistīti ar darbinieku norīkošanu pakalpojumu sniegšanai Latvijas Republikā, 2018.gada 27.novembrī tika izstrādāts vienots trešo valstu valstspiederīgo nodarbinātības kontroles mehānisms, attiecībā uz tiem trešo valstu valstspiederīgajiem, kuri tiek norīkoti darbā pakalpojumu sniegšanai Latvijas Republikā no citas Eiropas Savienības dalībvalsts. Papildus tam 2018.gadā iesākts darbs pie normatīvā regulējuma izstrādes trešās valsts valstspiederīgo nodarbinātības kontroles jomā.

Valsts robežsardze gan pastāvīgi, gan sadarbībā ar Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes, Valsts darba inspekcijas un Valsts policijas amatpersonām kontrolē ārzemnieku nodarbināšanas tiesību normu ievērošanu uzņēmumos, iestādēs, tūrisma organizācijās, viesnīcās un nodrošina iespējamo cilvēku tirdzniecības gadījumu (piespiedu darba ekspluatācijas jomā) konstatēšanu.

2018.gadā tika veiktas 2437 pārbaudes, pārbaužu ietvaros konstatētie pārkāpumi nebija saistīti ar piespiedu darba ekspluatāciju vai cita veida cilvēku tirdzniecības formām.

Saskaņā ar Kriminālprocesa likuma 387.panta astoto daļu noziedzīgu nodarījumu izmeklēšana par cilvēku tirdzniecību nav Valsts robežsardzes kompetencē, tādēļ Valsts robežsardzes amatpersonas nepiedalījās apmācībās, kas vērstas tikai uz šī noziedzīgā nodarījuma izmeklēšanas aspektiem. Neraugoties uz iepriekš minēto, Valsts robežsardze apzinās, ka, veicot savas tiešās funkcijas, tā var saskarties ar cilvēku tirdzniecības gadījumiem, tādēļ Valsts robežsardzes amatpersonas piedalījās apmācībās, kurās galvenā uzmanība tika pievērsta cilvēku tirdzniecības upura konstatēšanas (atpazīšanas) aspektiem, kā arī apmācību procesa pilnveidošanai.

Valsts robežsardzes amatpersonas piedalījās šādās sanāksmēs (semināros):

- 1) 2018. gada 21. – 24. janvārī viena Valsts robežsardzes amatpersona piedalījās EUROPOL organizētajā pasākumā „Eiropas Savienības cikla EMPACT (Eiropas daudznozarju platformu pret noziedzības draudiem) prioritātes Operacionālā rīcības plānā 2018. gadam” Hāgā (Nīderlandē);
- 2) 2018. gada 19. – 20. aprīlī viena Valsts robežsardzes amatpersona piedalījās EUROPOL organizētajā personu nelikumīgas pārvietošanas apkarošanas struktūrvienību vadītāju tikšanās sanāksmē Hāgā (Nīderlandē);
- 3) 2018. gada 11. – 16. martā, 15. – 21. aprīlī un 03. – 08. jūnijā viena Valsts robežsardzes amatpersona piedalījās Eiropas Robežu un krasta apsardzes aģentūras (Frontex) rīkotajās apmācībās. Apmācību galvenais mērķis – paaugstināt pasniedzēju kvalifikāciju apmācību plānu izstrādāšanā un apmācību metožu izmantošanā atšķirīgām apmācāmo grupām.

Vienlaikus Valsts robežsardze turpināja īstenot kvalifikācijas paaugstināšanas programmu „Cilvēku tirdzniecības novēršana un apkarošana. Tika aktualizēta instruktoru apmācības programma (e-apmācības)”, kuras mērķis ir apmācīt Valsts robežsardzes personālu identificēt cilvēku tirdzniecības upurus.

Latvijas Republikas Tiesībsarga birojs:

2018.gada 25. un 26.septembrī Rīgā notika augsta līmeņa mācības Tiesībsarga biroja darbiniekiem par cilvēku tirdzniecību un piespiedu izraidīšanas procesu starptautiska projekta “Forced-Return Monitoring II” (FReM II) par piespiedu izraidīšanas procesa novērošanu ietvaros. Latvijas Republikas Tiesībsarga birojs nodrošina partnerību projektā. Saskaņā ar Imigrācijas likumu tiesībsargs novēro piespiedu izraidīšanas procesu, kura laikā var atpazīt pazīmes, kuras liecina, ka izraidāmais ārzemnieks ir cilvēku tirdzniecības upuris, tāpēc bija svarīgi, ka visi Tiesībsarga biroja darbiniekiem ir iespēja piedalīties mācībās un iegūt informāciju par cilvēku tirdzniecību, upuru atpazīšanu un identificēšanu, starpinstitūciju sadarbību, lai īstenotu cilvēku tirdzniecības upuru

tiesību un vajadzību nodrošināšanu. Lai nostiprinātu iegūtās zināšanas un veicinātu starpinstitūciju sadarbību, mācībās piedalījās arī pārstāvji no Valsts robežsardzes un biedrības “Centrs Marta”, kas ir viens no sociālās rehabilitācijas pakalpojumu cilvēku tirdzniecības upuriem sniedzējiem. Mācības vadīja Starptautiskā Migrācijas politikas attīstības centra Cilvēku tirdzniecības apkarošanas programmas projektu vadītājs Madis Vainomā (Madis Vainomaa) un Serbijas NVO “Astra” vadītāja Marija Andjelkoviča (Marija Andjelković), Lāsma Stabiņa, Nacionālā koordinatore cilvēku tirdzniecības novēršanas jautājumos. Projekta vispārējais mērķis: atbalstīt funkcionējošu Eiropas Savienības atgriešanas sistēmu, kas atbilst Eiropas parlamenta un padomes direktīva 2008/115/EK (2008.gada 16.decembris) par kopīgiem standartiem un procedūrām dalībvalstīs attiecībā uz to trešo valstu valstspiederīgo atgriešanu, kas dalībvalstī uzturas nelikumīgi, prasībām, aizsargājot piespiedu izraidīšanas procedūrā iesaistīto personu pamattiesības, izmantojot neatkarīgu un pārredzamu piespiedu atgriešanos, pamatojoties uz kopīgu Eiropas pieeju un saskaņotām procedūrām. Projektu īsteno Starptautiskais Migrācijas politikas attīstības centrs sadarbībā ar projekta partnervalstīm: Austriju, Bulgāriju, Čehijas Republiku, Somiju, Vāciju, Grieķiju, Ungāriju, Latviju, Luksemburgu, Maltu, Nīderlandi, Portugāli, Rumāniju, Zviedriju un Šveici. Projekta īstenošanu atbalsta Frontex – Eiropas Robežas un krasta apsardzes aģentūra un Eiropas Savienības Pamattiesību aģentūra (FRA).

Tiesībsarga biroja darbinieks un viens prokurors laika posmā no 2018.gada 23.aprīļa līdz 2018.gada 24.aprīlim piedalījās Eiropas Drošības un sadarbības organizācijas (OSCE) rīkotā augsta līmeņa konferencē Vīnē (Austrijā) par cilvēku tirdzniecības novēršanas jautājumiem “Everyone Has a Role: How to Make a Difference Together”. Konference tika organizēta ar mērķi veicināt iekļaujošu partnerību, lai uzlabotu saskaņotību cilvēku tirdzniecības apkarošanā un stiprinātu sadarbību vietējā, nacionālā, reģionālā un starptautiskā līmenī.

Tiesībsarga biroja darbinieki laika posmā no 2018.gada 29.maija līdz 2018.gada 30.maijam piedalījās Baltijas jūras valstu padomes Ekspertu grupas sadarbībai riska grupas bērnu jautājumos (CBSS) sadarbībā ar Ziemeļvalstu Ministru padomi (NCM) un Norvēģijas Bērnu, jaunatnes un ģimenes lietu direktorātu rīkotā konferencē Oslo (Norvēģijā) – “Good Practices in Identification and Referral of Children at Risk of Exploitation and Trafficking”. Gan Eiropas, gan starptautiskie eksperti bērnu tiesību un cilvēku tirdzniecības novēršanas jautājumos tikšanās laikā diskutēja par vairāku valstu pieredzi un labo praksi, kā atpazīt bērnus, kas ir kļuvuši vai iespējami var kļūt par cilvēku tirdzniecības upuriem un kā tālāk ar šiem bērniem strādāt. Tiesībsarga pārstāves tikšanās laikā ziņoja par situāciju Latvijā (prezentācijas izdales materiāli angļu valodā pieejami tiesībsarga mājaslapā <http://www.tiesibsargs.lv/news/lv/tiesibsarga-biroja-parstavji-piedalas-ekspertu-tiksanas-par-bernu-tirdzniecibas-riskiem>).

2018.gada 28.septembrī Tiesībsarga biroja darbinieks piedalījās biedrības “Centrs Marta” sadarbībā ar Zviedrijas vēstniecību Latvijā, Zviedrijas institūtu, Ziemeļvalstu Ministru padomi un Zviedrijas Valdības biroju Latvijā organizētā konferencē Rīgā (Latvijā) – “Cienpilna dzīve – Izvēle Baltijā un Ziemeļvalstīs. Efektīva rīcība seksuālās ekspluatācijas izskaušanai”. Konference tika organizēta ar mērķi, izvērtējot dažādas pasaules prakses, atrast efektīvāko tiesisko regulējumu seksuālās ekspluatācijas izplatības mazināšanai, upuru aizsardzības nodrošināšanai un atbildības uzlikšanai patiesajiem vainīgajiem – ekspluatētājiem. Tika vērtētas arī dažādas labās prakses rehabilitācijas nodrošināšanā gan seksuālās ekspluatācijas upuriem, gan seksa pircējiem. Pieredzē dalījās eksperti no Lietuvas, Igaunijas, Francijas, Norvēģijas, Islandes, Latvijas un citām valstīm.

Tiesībsarga biroja darbinieki 2018.gada nogalē (oktobrī un novembrī) Nordic-Baltic Mobilitātes programmas publiskajai pārvaldei (Nordic-Baltic Mobility Programme Public Administration) ietvaros devās pieredzes apmaiņas braucienos uz Stokholmu (Zviedriju) un Helsinkiem (Somiju). Vizīšu laikā tika iegūta vērtīga informācija no valstu nacionālajām institūcijām un nevalstiskajām organizācijām, kas strādā ar cilvēku tirdzniecības jautājumiem, un kura var būt noderīga arī projekta “Efektīva novērošanas procesa realizēšana” izpildes gaitā.

Valsts darba inspekcija:

Valsts darba inspekcijas (VDI) pārstāvji piedalījās pieredzes apmaiņas braucienā uz Igauniju, kā vienu no tēmām apskatot cilvēku tirdzniecību un tās risku aspektus. VDI iepazinās ar Igaunijas nevalstiskās organizācijas “Living for Tomorrow” aktivitātēm identificējot iespējamus cilvēku tirdzniecības upurus, veicot preventīvu darbu ar personām, kuras tiek nosūtītas darbā uz citu valsti (*posted workers*) un pastiprinātu uzmanību pievēršot trešo valstu darbinieku nodarbināšanai. Tāpat uzmanība pievērsta Igaunijas VDI un Valsts ieņēmumu dienesta (VID) darbam saistībā ar trešo valstu darbinieku nodarbināšanu un problēmām, kas radušās ar bezvīzu pārvietošanās režīma ieviešanu. Izskatīti sadarbības modeļi efektīvākai starpvalstu sadarbībai, īpaši minētajos gadījumos.

VDI organizējusi starptautisku sanāksmi, uzaicinot Igaunijas un Lietuvas VDI, Nedeklarētā darba platformas pārstāvi. Sanāksmē aktualizēts jautājums par VDI lomu tiesisku darba attiecību nodrošināšanā un uzklautā ārvalstu viesu pieredze, īpaši jāatzīmē Lietuvas pārstāvja prezentācija par cilvēku tirdzniecības novēršanu.

2018.gadā identificēta tendence, ka uz Latviju tiek nosūtīti darbam arvien vairāk trešo valstu pilsoņi kā nosūtītie darbinieki (*posted workers*). Līdz ar ko VDI ir gan inicējusi, gan piedalījusies vairākās sanāksmēs ar Iekšlietu ministrijas, Valsts policijas, Valsts robezsardzes, Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes amatpersonām, runājot par problēmām un to risinājumiem. Pie pieaugošās trešo valstu pilsoņu nodarbināšanas, kad darba devējs ir citas dalībvalsts uzņēmums, VDI izmanto sistēmu IMI, lai iegūtu informāciju un izvērtētu nodarbinātības tiesiskumu.

2018.gadā VDI izveidoja sadarbību komunikācijas jomā ar Valsts ieņēmumu dienestu (VID) un Finanšu ministriju (FM), kuras, cīnoties pret krāpšanos un ēnu ekonomiku, jau otro gadu īsteno valsts pārvaldes sociāli informatīvo kampaņu jeb pretkrāpšanas kustību #Atkrāpies!. Kampaņā īpaša uzmanība tiek pievērsta preventīvajiem pasākumiem, tostarp sabiedrības informētības un izpratnes veicināšanai par krāpniecības daudzpusību, īpaši izceļot darba attiecību kultūru. 2018.gadā kustība īpaši uzrunāja jauniešus vecumā no 16 līdz 24 gadiem, informējot par svarīgākajiem aspektiem, kas jāņem vērā, veidojot darba attiecības ar potenciālo darba devēju, tāpēc kampaņas ietvaros VDI sadarbojās ar FM, domājot gan kopīgiem vēstījumiem, gan plānojot aktivitātes, lai sasniegtu kampaņas mērķauditoriju. Kampaņas vēstījumi ir apkopoti piecos vienkāršos padomos:

1. Ja darba devējs Tev piedāvā krāpties, tad viņš bieži krāpjas daudzās jomās.
2. Nepiekrīti darba samaksu saņemt «aploksnē»!
3. Pieprasi darba līgumu!
4. Darba devējam Tevi ir jāapmāca, kā droši veikt darbu! Jautā, ja ko nesaproti!
5. Pārbaudi, vai darba devējs par Tevi maksā nodokļus!

2018.gadā sadarbībā ar FM un VID tika īstenotas šādas aktivitātes:

- informatīvās kampaņas atklāšana ar vlogeru iesaisti un kampaņas video prezentāciju (video pieejams latviešu valodā ar titriem angļu un krievu valodā);
- kopīga ziņu gatavošana medijiem (kampaņas atklāšanas preses konferencei, televīzijas intervijām, ziņu komentāriem u.c.);
- sociālo mediju kampaņa ar vlogeru iesaisti;
- kampaņas mājaslapas papildināšana ar informāciju par krāpniecību darba tiesiskajās attiecībās (<http://atkrapij.lv/praktiski-padomi-sakums/>);
- izveidotas un VDI sociālajos tīklos publicētas 52 dažādas infografikas; infografiku drukas versijas dalītas dažādos pasākumos;
- kampaņas īstenošanā tika iesaistīti visi VDI darbinieki, kuri to vēlējās – darbinieku attēli hūdiņos ar #Atkrāpies! vizuālo identitāti un pašu veidotiem vēstījumiem tika publicēti VDI sociālajos tīklos, tādējādi nodrošinot kampaņas vēstījumu personīgu izplatīšanu;
- dalība sarunu festivālā “Lampa”;
- dalība kustības Junior Achievement rīkotajā jauniešu pasākumā „Uzdrikties uzvarēt”;

- dalība Latvijas Brīvo arodbiedrību savienības organizētajā profesionālajās izglītības iestādēs studējošo jauniešu konkursa “PROFS” finālā;
- izveidots jauns zināšanu pārbaudes rīks “Lineāls” par #Atkrāpies! tēmu darba tiesības (<http://stradavesels.lv/lineals/020818--atkrapiess/>);
- izveidota galda spēle par darba kultūru ar #Atkrāpies! vizuālo identitāti, kas balstīta uz ALIAS spēles principiem.

Kampaņa #Atkrāpies! tika prezentēta arī starptautiski, gan no VDI puses, stāstot par kampaņu Eiropas Savienības neregistrētās nodarbinātības ekspertiem un citu valstu Darba inspekciju pārstāvjiem (konferences Lietuvā un Beļģijā), gan no FM un komunikācijas aģentūras A.W.Olsen & Partners/Scholz & Friends puses, pārstāvot kampaņu vairākos starptautiskos konkursos.

Izglītības un zinātnes ministrija un Valsts izglītības satura centrs:

Izglītības un zinātnes ministrija sadarbībā ar Valsts izglītības satura centru (turpmāk – VISC) veic preventīvu darbu, lai izglītotu skolēnus un pedagogus par cilvēku tirdzniecības problemātiku un riskiem.

Saeimas 2014.gada 22.maijā apstiprinātajā izglītības politikas plānošanas dokumentā Izglītības attīstības pamatnostādnes 2014. – 2020.gadam (turpmāk – pamatnostādnes 2014. – 2020.gadam) rīcības virziena 1.1. „Uz zināšanu sabiedrībā pieprasītām kompetencēm orientēta, radošumu, inovāciju un veselīga dzīves veida veicinoša izglītības satura pilnveide” 1., 2. un 3.uzdevums paredz kompetenču pieejā pilnveidota vispārējās izglītības satura izstrādi visās izglītības pakāpēs, sākot no pusotra gada vecuma pirmsskolā līdz 12. klasei vidusskolā un ietverot jaunas kompetences, t.sk. cilvēkdrošība.

Lai nodrošinātu pamatnostādņu 2014. – 2020.gadam 1.1. rīcības virziena 1. un 5.uzdevuma un Ministru kabineta 2016.gada 8.marta sēdes protokola (Nr.12) 58.§ par Informatīvo ziņojumu Par civilās aizsardzības kursa izmaksām, ieviešanas grafiku vispārējās izglītības iestādēs un profesionālās izglītības iestādēs 3.punktā dotā uzdevuma (“Izglītības un zinātnes ministrijai Cilvēkdrošības mācību kursa satura izstrādei izveidot darba grupu, iekļaujot tajā Iekšlietu ministrijas, Veselības ministrijas, Labklājības ministrijas, Latvijas Brīvo arodbiedrību savienības un citu nevalstisko organizāciju pārstāvjus”) izpildi, ar VISC 2016.gada 20.septembra rīkojumu Nr1-03/160 tika izveidota darba grupa, kura izstrādāja “Cilvēkdrošības mācību kursa” satura konceptuālo ietvaru un rekomendācijas tā iekļaušanai valsts pirmsskolas izglītības vadlīnijās un pamata un vispārējās vidējās izglītības standartā kompetenču pieejas īstenošanai. Darba grupa definēja mācību kursa mērķi un uzdevumus, noteica kursa satura 6 aspektus (Indivīda personiskā fiziskā un garīgā drošība, Drošība ikdienas situācijās reālajā un virtuālajā vidē, Veselības drošība, Ekoloģiskā drošība, Sociālā drošība, t.sk. ekonomiskā drošība un cilvēktirdzniecības riski, kā arī valsts drošība, Civilā aizsardzība), tematiskos lokus un galvenos sasniedzamos rezultātus, kā arī rekomendācijas. Darba grupas izstrādātie priekšlikumi tika nodoti VISC īstenojamam projektam Nr.8.3.1.1/16/I/002 “Kompetenču pieēja mācību saturā” tālākai satura izstrādei kompetenču pieejā. Tiek paredzēta iespēja izglītības iestādei mācīt integrēti vairākus mācību priekšmetus, veidojot mācību priekšmeta programmu un pārliecinoties par visu plānoto sasniedzamo rezultātu apguvi, tādējādi cilvēkdrošības jautājumi var tikt mācīti vairākos mācību priekšmetos.

Atbilstoši pamatnostādņēs 2014. – 2020.gadam noteiktajiem uzdevumiem ministrija izstrādā jaunus izglītības standartus visās vispārējās izglītības pakāpēs. Ministru kabinets 2018.gada 21.novembrī apstiprināja noteikumus Nr.716 „Noteikumi par valsts pirmsskolas izglītības vadlīnijām un pirmsskolas izglītības programmu paraugiem” (turpmāk – vadlīnijas) un 2018.gada 27.novembrī apstiprināja noteikumus Nr.747 „Noteikumi par valsts pamatizglītības standartu un pamatizglītības programmu paraugiem” (turpmāk – noteikumi). Pirmsskolas izglītības programmu īstenošana tiek uzsākta 2019.gada 1.septembrī.

Attiecībā uz pamatizglītības programmas īstenošanu 1., 4. un 7.klasē, tie stāsies spēkā 2020.gada 1.septembrī, attiecībā uz 2., 5. un 8.klasi tie stājas spēkā 2021.gada 1.septembrī, bet attiecībā uz pamatizglītības programmas īstenošanu 3., 6. un 9.klasē – 2022.gada 1.septembrī. Savukārt

„Noteikumu par vispārējās vidējās izglītības standartu un vispārējās vidējās izglītības programmu paraugiem” projekts šobrīd ir izstrādes stadijā un tiks iesniegts apstiprināšanai Ministru kabinetā 2019.gadā.

Minētajos noteikumos pirmsskolas un pamatzglītības pakāpēs definētajās mācību jomās ietverti tiesiskuma, veselības un drošības jautājumi, kas ietver vērtību kontekstu, kritisko domāšanu, zināšanas un izpratni par cilvēktiesībām, tajā skaitā cilvēku tirdzniecības novēršanu un apkarošanu, sociāli emocionālo attīstību, vienlīdzīgām iespējām neatkarīgi no dzimuma, labvēlīgu savstarpēju komunikāciju un sadarbību, konfliktu risināšanu, cilvēka ķermeni, tā funkcionēšanu, veselības saglabāšanu un veicināšanu, prasmes un veselīga dzīvesveida paradumu nostiprināšanu. Mācību saturā par pamatu tiek ņemts algoritms – cilvēktiesības un brīvības, risku atpazīšana ar savu personīgo un citu veselību un drošību saistītās situācijās un lēmumu pieņemšana drošai un aktīvai rīcībai. Veselības pratību, drošumspēju un fizisko pratību skolēni galvenokārt attīsta Veselības un fiziskās aktivitātes, Dabaszinātņu, Sociālajā un pilsoniskajā un Tehnoloģiju mācību jomā atbilstoši šo jomu saturiskajai specifikai. Piemēram, plānotajos sasniedzamajos rezultātos Sociālajā un pilsoniskajā mācību jomā paredzēts, ka, 3.klasi beidzot, skolēns, izmantojot vienkāršu situāciju piemērus, pamato, kāpēc cilvēka dzīvība un cieņa ir vērtība; pazīstamās situācijās demonstrē uzvedību, kas pauž cieņu un personisko atbildību par savu un citu cilvēku drošību un labklājību; 6.klasi beidzot, skolēns balstoties uz dažādiem informācijas avotiem un saviem novērojumiem, salīdzina cilvēku uzvedības normas, uzskatus un tikumus pagātnē un mūsdienās; demonstrē uzvedību, kas pauž cieņu un personisko atbildību par savu un citu cilvēku drošību un labklājību; 9.klasi beidzot, skolēns atpazīst un piedāvā risinājumus situācijās, kurās tiek apdraudēta cilvēku fiziskā un emocionālā drošība; demonstrē uzvedību, kas pauž cieņu un personisko atbildību par savu un citu cilvēku drošību un labklājību neviennozīmīgās situācijās.

Minētie sasniedzamie rezultāti ietver arī tematus prostitūcijas mazināšana un cilvēktirdzniecība, kas detalizēti tiek atsegti atbilstoši vecumposmam un konkrētās mācību jomas specifikai mācību priekšmetu programmu paraugos, kurus šobrīd izstrādā VISC ESF projekta ietvaros. Tāpat šobrīd tiek izstrādāti daudzveidīgi mācību un atbalsta materiāli pilnveidotā mācību satura īstenošanai.

Ministru kabineta 2016.gada 15.jūlija noteikumi Nr. 480 Izglītojamo audzināšanas vadlīnijas un informācijas, mācību līdzekļu, materiālu un mācību un audzināšanas metožu izvērtēšanas kārtība 17.punktā noteikts, ka izglītības procesā izmantojamās informācijas, mācību līdzekļu, materiālu un mācību un audzināšanas metožu atbilstību izglītojamā tikumiskās attīstības nodrošināšanai izvērtē, ņemot vērā kritēriju, ka mācību procesā izmantojamie līdzekļi vai metodes neaicina uz cietsirdību un fizisku vai emocionālu vardarbību, nesatur pornogrāfiju, cilvēka pazemošanas, netiklības un atkarību izraisošu paradumu propagandu.

2018.gada 14.decembrī VISC organizēja Mācību literatūras izdevēju konsultatīvās padomes sēdi, kurā ar izdevējiem tika pārrunāti jautājumi par mācību līdzekļu autoru un mākslinieku profesionālās kompetences pilnveidi, tajā skaitā par izpratnes veicināšanu par dažādiem ar dzimumu vienlīdzību, tiesiskumu, drošas ceļošanas un cilvēku tirdzniecības risku mazināšanu saistītiem jautājumiem.

2018.gada 6.decembrī Valsts izglītības satura centrs sadarbībā ar Labklājības ministriju organizēja semināru pedagogiem, ko vadīja biedrības “Centrs MARTA” speciālisti: Madara Mazjāne-Kokina, jaunatnes programmu vadītāja; Zane Zvirgzdiņa, juriste un eksperte cilvēku tirdzniecības jautājumos un Lelde Švarca, sociālā darbiniece cilvēku tirdzniecības gadījumos. Semināra saturā tika iekļauti jautājumi par cilvēku tirdzniecības fenomenu, cilvēku ekspluatācijas formām; cilvēku tirdzniecības sistēmu Latvijā, pēc nepieciešamības minot konkrētus, anonimizētus piemērus; kā arī informācija par cilvēku tirdzniecības upuriem pieejamo atbalstu un palīdzību, t.sk. atbalstu kriminālprocesā un sociālo rehabilitāciju. Semināru dalībnieku izpratne tika pilnveidota, izmantojot dažādas mācību metodes un paņēmienus: interaktīva, grupu iesaistoša metode, piemēram, Karstais krēsls, Četri stūri vai lomu spēle, apzinot esošās zināšanas un viedokļus; prezentācija un diskusija, jautājumi un atbildes. Semināra dalībnieki saņēma izdales materiālus: bukletus un brošūras par cilvēku tirdzniecības jautājumiem un atbalsta saņemšanas iespējām; izdales lapas ar idejām aktivitātēm

darbam ar skolēniem, aktualizējot un iztīrājot cilvēku tirdzniecības fenomenu. Semināra darbā piedalījās arī biedrības „Patvērums Droša māja” speciālisti.

No 2017.gada 15.septembra līdz 6.decembrim Valsts izglītības satura centrs sadarbībā ar Rīgas Stradiņa universitāti īstenoja 36 stundu pedagogu profesionālās kompetences pilnveides programmu Aktuāli cilvēkdrošības jautājumi un to īstenošana. Programmas mērķis – pilnveidot vispārējās izglītības iestāžu pedagogu/administrācijas pārstāvju profesionālo kompetenci izglītojamā izpratnes veicināšanai par dzīvību kā vērtību, atbildību un rīcības spēju dzīves vidē, spēju sadarboties un līdzdarboties, identificēt un izvērtēt situācijas, dažādus apdraudējumus un riskus, veikt preventīvus pasākumus un rīkoties, pieņemot savai un citu veselībai un drošībai labvēlīgus lēmumus, piedalīties drošas un veselīgas dzīves vides veidošanā cieņpilnai dzīvei sabiedrībā un Latvijas valstī. Programmā satura blokā “Sociālā drošība” bija iekļauti jautājumi arī par ekonomisko drošību (t.sk. riski, kas saistīti ar neregistrētu nodarbinātību) un informācijas (t.sk. mediju saturs kā ietekmēšanas līdzeklis un atbilstība nacionālas valsts un sabiedriskā labuma idejai) drošību.

Kultūras ministrija:

Trešo valstu pilsoņu (turpmāk – TVP) skaits Latvijā pēdējos gados ir strauji pieaudzis, un viņu galvenie ierašanās Latvijā iemesli ir ģimenes apvienošana, nodarbinātība un izglītības iegūšana. Ņemot vērā, ka TVP ir iekļaujami riska grupā kā potenciālie cilvēku tirdzniecības upuri, ir svarīgi nodrošināt TVP iespējas saņemt aktuālu un patiesu informāciju par viņus interesējošiem jautājumiem, tostarp legālas nodarbinātības jomā.

Kultūras ministrija kā Patvēruma, migrācijas un integrācijas fonda (turpmāk – PMIF) 2014. – 2020.gada plānošanas perioda deleģētā iestāde regulāri rīko atklātus konkursus aktivitātes „Trešo valstu valstspiederīgo iesaistīšana Latvijas sabiedriskajā dzīvē, tai skaitā atbalsts mazaizsargātu personu (sievietes, bērni, veci cilvēki) un starptautiskās aizsardzības personu līdzdalības nodrošināšanai” (turpmāk – Aktivitāte) īstenošanai. Aktivitātes vispārīgais mērķis ir veicināt personu, kuras ir trešo valstu pilsoņi un kuras likumīgi uzturas Latvijas teritorijā, iekļaušanos Latvijas sabiedrībā. Aktivitātes tiešais mērķis ir nodrošināt integrācijas programmu, kas sekmē imigrantu iekļaušanos sabiedrībā, īstenošanu.

Aktivitātes ietvaros tiek atbalstītas darbības, kas nodrošina integrācijas kursu un latviešu sarunvalodas klubu jeb aktivitāšu latviešu valodas praktiskai lietošanai ikdienā un lietišķajā saskarsmē īstenošanu TVP. Integrācijas kursa apjoms ir ne mazāks par 16 (sešpadsmit) akadēmiskajām stundām. Tajā tiek iekļautas šādas tēmas:

- Latvijas vēsture, kultūra un vērtības;
- Valsts pārvalde un tiesiskums (tai skaitā konstitūcija, demokrātija, iecietības veicināšana, diskriminācijas mazināšana, tiesas, policija, pretlikumīgas darbības, vardarbība un naida noziegumi);
- Izglītības, sociālie un veselības aprūpes pakalpojumi (tai skaitā maksas vai bezmaksas apdrošināšana, atbalsta un konsultāciju saņemšana);
- Latviešu valoda darbā un ikdienā (prasības, apguves iespējas, tai skaitā pašmācības iespējas);
- Uzņēmējdarbības uzsākšanas iespējas (normatīvais regulējums, sociālā uzņēmējdarbība, biznesa inkubatori un citas atbalsta iespējas);
- Sabiedrība un sadzīve (dzimumu līdztiesība, attiecības starp vīriešiem un sievietēm, ģimene, laulība, kopdzīve);
- Brīvais laiks (aktīvā atpūta, sporta un kultūras pasākumi, sabiedriskās aktivitātes un līdzdalība).

Informāciju, kas skar legālas nodarbinātības jautājumus iebraucēji var saņemt arī Informācijas centrā iebraucējiem (turpmāk – ICI). Tas Latvijā darbojas kopš 2016.gada 18.maija kā vienas pieturas aģentūra, kas sniedz atbalstu personām, kas nav ES dalībvalstu, EEZ valstu vai Šveices Konfederācijas pilsoņi. ICI darbību PMIF ietvaros nodrošina un attīsta biedrība „Patvērums „Droša māja””.

Līdz 2018.gada novembrim ICI ir sniedzis atbalstu 701 ārvalstu pilsonim, kā arī kopumā sniedzis 1171 konsultāciju par migrācijas (uzturēšanās atļauju saņemšana, pagarināšana, nodarbinātības un biznesa iespējas Latvijā), veselības aprūpes, izglītības un ģimenes apvienošanas jautājumiem. Kopumā konsultācijas sniegtas 49 ārpus ES esošu valstu pilsoņiem, tostarp no Indijas, Ķīnas, Pakistānas, Turcijas, Afganistānas, Sīrijas, Ukrainas, Krievijas, Azerbaidžānas, Uzbekistānas un Baltkrievijas.

Veselības ministrija:

2018.gada 30.oktobra Ministru kabineta sēdē tika izskatīts Veselības ministrijas sagatavotais informatīvais ziņojums par iespējamajiem risinājumiem efektīvākai informācijas apmaiņai starp ārstniecības iestādi un dzimtsarakstu nodaļu par jaundzimušajiem. Veselības ministrijai bija dots uzdevums sadarbībā ar Iekšlietu ministriju un Tieslietu ministriju sagatavot informatīvo ziņojumu, izvērtējot iespējas, kā labāk ārstniecības iestādēm apmainīties ar informāciju par bērna dzimšanu ar dzimtsarakstu nodaļām.

Iepriekš Labklājības ministrija aktualizēja problēmu attiecībā uz gadījumiem, kad dažādu iemeslu dēļ jaundzimušie netiek savlaicīgi reģistrēti. Iemesli ir dažādi – vecāka nevēlēšanās bērnu reģistrēt, domstarpības par paternitāti, vecāku nolaidība un vēlme bērna piedzimšanas faktu slēpt. Tāpat ir situācijas, ka jaundzimušā vecākiem ir īpašas vajadzības vai pietrūkst bērna aprūpei nepieciešamo prasmju. Rezultātā līdz pašvaldības atbildīgajām institūcijām savlaicīgi var nenonākt svarīga informācija par bērnu, kuram nepieciešama palīdzība un aizsardzība, piemēram, gadījumā, ja vecāki izturas vardarbīgi pret bērnu vai par bērnu nerūpējas. Tāpat šādas situācijas ierobežo bērna tiesības saņemt nepieciešamos veselības aprūpes pakalpojumus, iegūt izglītību, saņemt sociālos pakalpojumus un palīdzību, kā arī palielina cilvēku tirdzniecības risku.

Izvērtējot vairākus iespējamus variantus efektīvākai informācijas apmaiņai, Veselības ministrijas ieskatā pieņemamākais risinājums jaundzimušo datu apmaiņai ir sasaistīt E-veselību ar Fizisko personu reģistra informācijas sistēmu, kas tiks ieviesta 2020 gadā. Pēc tam, kad šāds reģistrs tiks ieviests, Veselības ministrija sadarbībā ar Iekšlietu ministriju un Tieslietu ministriju izvērtēs atbilstošāko tehnisko nodrošinājumu datu apmaiņas organizēšanai, un līdz 2021.gada 1.martam iesniegs Ministru kabinetā informatīvo ziņojumu par veicamajiem pasākumiem un nepieciešamo papildu finansējumu.

Vienlaikus Veselības ministrija uzsver, ka neviens no piedāvātajiem datu apmaiņas risinājumiem pilnā mērā neatrisinās problēmu par jaundzimušo bērnu neregistrēšanu, jo īpaši gadījumos, kad bērns netiek reģistrēts apzināti, tai skaitā ļaunprātīgos nolūkos. Šajā gadījumā pastāv risks, ka bērna automātiska reģistrēšana var veicināt dzemdību skaita pieaugumu ārpus dzemdību iestādēm un neizmantojot mājdzemdību pakalpojumu, kas var apdraudēt mātes un bērna veselību un dzīvību dzemdībās. Tomēr šāda datu iegūšana sekmēs iespējamu cilvēku tirdzniecības, vardarbības un citu bērnu pazušanas risku novēršanu un atklāšanu.

Ekonomikas ministrija:

Ekonomikas ministrija kā Latvijas tūrisma nozares vadošā valsts iestāde apzinās cilvēku tirdzniecības, tai skaitā nepilngadīgo seksa tūrisma riskus, līdz ar to tūrisma normatīvie akti un politikas plānošanas dokumenti Latvijā tiek izstrādāti saskaņā ar Pasaules Tūrisma ētikas kodeksā un citos starptautiskos dokumentos ietvertajām vērtībām. Tāpat Latvijas Investīciju un attīstības aģentūra, kas ir atbildīgā iestāde par valsts tūrisma politikas īstenošanu, pozicionē Latviju kā drošu un uzticamu galamērķi ar kvalitatīvu un daudzpusīgu tūrisma piedāvājumu.

Atbilstoši 2017.gada 1.decembrī pieņemtajam likumprojektam “Grozījumi Tūrisma likumā”, lai nodrošinātu efektīvāku Latvijas ceļotāju aizsardzību un drošību, no 2018.gada 1.jūlija Latvijā tiek ieviesta obligāta tūrisma aģentu un tūrisma operatoru licencēšana. Tas nozīmē, ka patērētājam būs iespēja izvēlēties drošu (licencētu) tūrisma operatoru vai tūrisma aģentu pakalpojumus, kas palīdz samazināt seksa tūrisma riskus, jo tiks palielināta tūrisma nozares uzraudzība un drošība, tādējādi mazinot nelegālo vai viltus tūrisma aģentūru skaitu Latvijā.

Ekonomikas ministrija sadarbībā ar tūrisma nozarē iesaistītajiem uzņēmējdarbības dalībniekiem (tūristu mītnēm) joprojām īsteno 2007.gada 3.aprīļa Ministru kabineta noteikumus Nr.226

“Noteikumi par ārzemnieka deklarācijas veidlapas aizpildīšanas, glabāšanas un nodošanas kārtību” minētās prasības, kuras saskaņā ar Šengenas konvencijas 45.pantu veic vajadzīgos pasākumus, lai novērstu draudus, veiktu kriminālvajāšanu vai noskaidrotu pazudušo vai nelaiemes gadījumos cietušo personu likteni, ja vien attiecīgās valsts tiesību akti neparedz ko citu.

Nacionālie bruņotie spēki:

Nacionālo bruņoto spēku personālam, tai skaitā starptautiskajās miera uzturēšanas misijās, vispārīgs ieskaits cilvēku tirdzniecības jautājumos tiek sniegts apmācībās par starptautiskajiem tiesību un citiem jautājumiem, piemēram, Nacionālo bruņoto spēku personāla apmācību kursā pirms dalības starptautiskajās operācijās.

Tiesas un prokuratūras:

Eiropas tiesnešu mācību tīkla (EJTN) organizēts starptautisks seminārs “Trafficking in Human Beings” Utrehtā, Nīderlandē no 2018.gada 18.novembra līdz 20.novembrim, piedalījās divi tiesneši.

Nīderlandes Nacionālās policijas projekta ietvaros organizētā starptautiskā sanāksmē par finanšu izmeklēšanu un līdzekļu atgūšanu saistībā ar cilvēku tirdzniecību 2018.gada 10. – 12.decembrī Nīderlandes Karalistē, Nordvijkā, piedalījās viens prokurors.

Pašvaldības:

2018.gada 13.aprīlī Vircavas Tautas namā pēc Jelgavas novada Pašvaldības policijas iniciatīvas un Jelgavas novada pašvaldības Izglītības pārvaldes un novada izglītības iestāžu atbalstu notika informatīvais pasākums par cilvēku tirdzniecības novēršanu, kurā piedalījās 80 skolēni no Kalnciema vidusskolas, Kalnciema pagasta vidusskolas, Vircavas vidusskolas un Elejas vidusskolas 10. - 12.klasēm. Informatīvo pasākumu atklāja un novada skolēnus uzrunāja Jelgavas novada Pašvaldības policijas priekšiece Inese Tarvida. Valsts policijas Galvenās Kriminālpolicijas pārvaldes 3.nodaļas cīņai pret cilvēku tirdzniecību vecākais inspektors Vadims Nazarovs pastāstīja par cilvēku tirdzniecību un kā sevi pasargāt no cilvēku tirdzniecības riskiem. Zemgales reģionālās Valsts darba inspekcijas vecākā inspektore Liene Bundzinska iepazīstināja skolēnus ar nosacījumiem, kas jāņem vērā, lai darbs vasarā vai darbs pēc vidusskolas beigšanas būtu drošs, kā sevi pasargāt no maldinošiem darba piedāvājumiem. Ārlietu ministrijas Konsulārā departamenta Konsulārās palīdzības nodaļas vadītāja Sandra Salmiņa-Šuke un pirmā sekretāre Diāna Eglīte iesaistīja skolēnus interaktīvās aktivitātēs par drošas ceļošanas nosacījumiem, lai uzturēšanās ārpus Latvijas būtu patīkama un skolēnu rīcībā būtu informācija, kā rīkoties un kur nepieciešamības gadījumā vērsties pēc palīdzības ārkārtas situācijā. Informatīvā pasākuma laikā skolēni saņēma Iekšlietu ministrijas komiksu grāmatu par cilvēku tirdzniecību “Tevi nedrīkst pārdot” un tika demonstrēts dziesmas “Meitene sapni zīmē” videoklips, kas izveidots biedrības “Patvērums “Drošā māja”” sociālās kampaņas cilvēku tirdzniecības novēršanai “Skaistiem vārdiem noticeja...” ietvaros.

<http://www.jelgavasnovads.lv/lv/galerijas/856/informativs-pasakums-skoleniem-par-cilveku-tirdzniecibu/>

2018.gada 3.oktobrī pēc Ārlietu ministrijas Konsulārā departamenta iniciatīvas Latvijas Pašvaldību Savienība Veselības un sociālo jautājumu komitejā pašvaldību pārstāvji tika uzrunāti par pašvaldību lomu cilvēku tirdzniecības novēršanas jomā un bērnu tiesību aizsardzības ārvalstīs jautājumos.

Ārlietu ministrijas Konsulārā departamenta direktore Guna Japiņa norādīja, ka konsulārā palīdzība biežāk tiek sniegta personām, kas ir cilvēku tirdzniecības upuri, un nepilngadīgajiem, kam ārvalstīs tiek nodibināta ārpusģimenes aprūpe. Latvijas diplomātiskās un konsulārās pārstāvniecības ārvalstīs parasti saņem pirmo informāciju par ārkārtas situāciju, kurā nepieciešama konsulārā palīdzība Latvijas valstspiederīgajiem. Konsulārā palīdzība var būt sekmīga, ja līdzdarbojas arī citas Latvijas iestādes, tostarp, pašvaldības, jo konsuls nav eksperts. G.Japiņa uzsvēra, ka riskus var novērst, ja par tiem informē iepriekš.

Nacionālā koordinatore cilvēku tirdzniecības novēršanas jautājumos, Iekšlietu ministrija vecākā eksperte Lāsma Stabiņa informēja, ka cilvēku tirdzniecība ir sarežģīts fenomens, kuru ietekmē un veicina virkne sociālo, ekonomisko, kultūras faktoru – nabadzība, nevienlīdzība, diskriminācija, sociālo vai ekonomisko iespēju trūkums. Pašvaldības ir līdzatbildīgas politikas plānošanas dokumenta “Cilvēku tirdzniecības novēršanas pamatnostādnes 2014. – 2020.gadam” īstenošanā (16 uzdevumos no 39, galvenokārt aktivitātēs, kuras saistītas ar iedzīvotāju informēšanu, speciālistu izglītošanu, upuru atpazīšanu un palīdzības sniegšanu), jo tieši vietējas pašvaldības un to darbinieki ir tie speciālisti, kuri visvairāk zina par vietējiem iedzīvotājiem, to problēmām un vajadzībām. Pie pašvaldību speciālistiem vēršas gan potenciālie cilvēku tirdzniecības upuri, gan cilvēki, kas cilvēku tirdzniecībai jau tikuši pakļauti. Kā labās prakses piemēru par pašvaldības darbu cilvēku tirdzniecības novēršanā L.Stabiņa minēja Liepāja pilsētas pašvaldībā jau 2003.gada izveidotās neformālās starpinstītūciju darba grupas iniciatīvas.

Tieslietu ministrijas Starptautiskās sadarbības departamenta juriste Anna Čekanovska informēja par bērnu tiesību aizsardzības ārvalstīs jautājumiem, norādot, ka 2018.gada desmit mēnešos ārvalstīs ir uzsāktas 95 bērnu tiesību aizsardzības lietas. Vadlīnijas Latvijas valstspiederīgajiem bērnu tiesību aizsardzībai pieejamas Tieslietu ministrijas interneta vietnē www.tm.gov.lv sadaļā Starptautiskā sadarbība/ Bērnu tiesību aizsardzība ārvalstīs, vēstniecību mājas lapās, tās nosūtītas pilsētu/novadu domēm, kā arī dažādām latviešu biedrībām ārvalstīs.

Sēde skatāma Latvijas Pašvaldību savienības interneta vietnē www.lps.lv sadaļā “Tiešraides, videoarhīvs” <https://bit.ly/2PdpQz>.

2018.gada 18.septembrī Liepājā notika seminārs Liepājas pašvaldības institūciju speciālistiem par dažādiem cilvēku tirdzniecības jautājumiem, vienlaikus stiprinot gan speciālistu zināšanas un izpratni, gan starpinstītūciju sadarbību, lai novērstu cilvēku tirdzniecību un efektīvi risinātu cilvēku tirdzniecības gadījumus pašvaldības teritorijā. Semināru vadīja Liepājas pilsētas starpinstītūciju darba grupas locekļi: Vita Vīlistere, Valsts policijas Kurzemes reģiona pārvaldes Kārtības policijas biroja priekšnieka vietniece, Maija Agatina, Liepājas pilsētas domes Sociālā dienesta Dienas centra personām ar garīgās attīstības traucējumiem vadītāja, un Juris Dilba, biedrības "Centrs MARTA" Liepājas filiāles vadītājs. Liepājas pilsētas pašvaldībā īstenoto cilvēku tirdzniecības novēršanas iniciatīvu plānošanu, organizēšanu un īstenošanu nodrošina Liepājas pilsētas pašvaldības administrācijas sabiedrības pārvaldes speciāliste, darba grupas koordinatore Brigita Dreīže.

2018.gada 4.oktobrī Liepājā ar pilsētas domes finansiālu atbalstu notika seminārs Liepājas starpinstītūciju darba grupas locekļiem “Cilvēku tirdzniecības riski un tendences Latvijā un pasaulē”. Seminārā pašvaldības pārstāvjus par aktualitātēm un tendencēm cilvēku tirdzniecības jomā Latvijā un pasaulē, aktualitātēm un norisēm darba tirgū, draudiem un riskiem darba verdzības jomā informēja Organizētās noziedzības un citu nozaru specializētās prokuratūras prokurors Aivars Bergmanis un Rīgas reģionālās Valsts darba inspekcijas vadītāja Baiba Puķukalne. Noslēdzoties semināram, TV Kurzeme sagatavoja sižetu par cilvēku tirdzniecības tēmu “Par cilvēktirdzniecības upuriem kļūst arī invalīdi un bērnu namu audzēkņi” (<https://bit.ly/2NuUcva>). Vairāk par semināru Liepājā <https://bit.ly/2IRmk11>.

Liepājas starpinstītūcionālās darba grupas cilvēku tirdzniecības novēršanai dalībniece Brigita Dreīže 2018.gada 14.oktobrī piedalījās reliģiskās organizācijas “Pestīšanas Armija” Liepājas korpusa organizētajā dievkalpojumā. Uzaicinājums tika saņemts, lai pastāstītu cilvēkiem, kas ir cilvēku tirdzniecība, kādi ir tās izpausmes veidi, kādi ir riski un kādēļ cilvēku tirdzniecība var skart jebkuru no mums. Dievkalpojumā cilvēki tika aicināti nopietni pārdomāt par to, ka katram ir jābūt ziņošam, lai neiekļūtu vervētāju tīklos, ka ir jārunā ar cilvēkiem un jācenšas izvērtēt un saskatīt, vai stāstītajā pastāv cilvēku tirdzniecības riski, kā arī nebūt vienaldzīgam un nenosodīt cilvēku, kurš savas nezināšanas vai naivuma dēļ ir nokļuvis tik drausmīgā situācijā. Pestīšanas armija Latvijā ir pasludinājusi, ka palīdzība cilvēku tirdzniecības upuriem ir viena no tās prioritātēm. Pestīšanas Armijas uzsaukumā ir teikts “Labestība var aizsniegt katru tumšu stūrīti, un Pestīšanas Armijai tas ir mērķis – būt par armiju, kas ir Dieva veidota, kas nekad neapstājas, bet dodas visur, kur ir vajadzība.

Pestīšanas Armija ir apņēmusies cīnīties pret cilvēku tirdzniecību visos tās izpausmes veidos. Tā cenšas parādīt rūpes, atjaunojot brīvību un cieņu cietušajiem”.

2018.gada laikā Iekšlietu ministrijas pārstāve Latvijas Pašvaldības mācību centra īstenotā Eiropas Sociālā fonda līdzfinansētā projekta Nr.9.2.1.3/16/I/001 “Atbalsta sistēmas pilnveide bērniem ar saskarsmes grūtībām, uzvedības traucējumiem un vardarbību ģimenē” ietvaros ir novadījusi deviņas lekcijas (četras stundas katra lekcija), kuru laikā tiek pilnveidotas prasmes izmantot zināšanas par cilvēku tirdzniecības pazīmēm, riska faktoriem, sociālās rehabilitācijas pakalpojumiem cilvēku tirdzniecības upuriem, starpinstitūciju sadarbību cilvēku tirdzniecības gadījumu risināšanā:

- 31.01.2018. – 18 pašvaldības policisti un viens Valsts policijas darbinieks (Talsu novada, Kuldīgas novada, Rojas novada, Auces novada, Aizputes novada pašvaldības policijas un Valsts policijas Kurzemes reģiona pārvaldes Saldus iecirkņa);
- 7.02.2018. – 21 pašvaldības policisti (Carnikavas novada, Ādažu, Lielvārdes novada, Siguldas, Garkalnes novada pašvaldības policijas);
- 9.03.2018. – 25 pašvaldību policisti (Stopiņu novada, Rīgas, Saulkrastu, Alūksnes novada, Gulbenes novada, Salaspils novada, Mārupes novada, Jaunpils novada, Baldones novada, Jēkabpils pilsētas pašvaldības policijas);
- 12.03.2018. – 21 pašvaldības policists un viens Valsts policijas pārstāvis (Jelgavas pilsētas pašvaldības policija, Jelgavas pilsētas policija);
- 14.03.2018. – 20 izglītības iestāžu psihologi, sociālie pedagogi, sociālie darbinieki (Daugavpils, Rīga, Ķekava, Valmiera);
- 27.03.2018. – 25 Ogres novada pašvaldības policisti un viens Valsts policijas Rīgas reģiona pārvaldes Ogres iecirkņa darbinieks;
- 15.06.2018. – 23 Valsts policijas darbinieki;
- 5.09.2018. – 24 zvērināti advokāti;
- 14.09.2018. – 15 prokurori (Rīga, Madona, Preiļi, Alūksne).

Lekcijās tiek izdalītas projekta “STROM – Stiprinot pašvaldību lomu cīņā ar cilvēku tirdzniecību Baltijas jūras reģionā” ietvaros izstrādātās un latviešu valodā tulkotās “Vadlīnijas pašvaldībām “Stiprinot pašvaldību darbību pret cilvēku tirdzniecību””. Lekcijās izdalīti 194 vadlīniju eksemplāri. Izmantošanai tematiskajos semināros izsniegti 520 vadlīniju eksemplāri Latvijas Pašvaldību mācību centram, Latvijas Pašvaldību savienībai un Liepājas domei. Iekšlietu ministrija informē, ka Vadlīniju mērķis ir pašvaldībā esošām vietējām iestādēm un organizācijām sniegt zināšanas un pareizos rīkus, lai stiprinātu to lomu darbā pret cilvēku tirdzniecību un palielinātu cilvēku tirdzniecības apkarošanas pasākumu efektivitāti, nodrošinot pienācīgu un savlaicīgu upuru identificēšanu, atbilstošu un ilgtspējīgu palīdzību un aizsardzību.

Civilā sabiedrība:

Atzīmējot Eiropas Savienības dienu pret cilvēku tirdzniecību, Žurnāls IEVA 2018.gada 17.oktobra numurā rakstā “Sargi sevi un savējos! Cilvēktirdzniecība” žurnāliste Lolita Lūse stāsta lasītājiem par cilvēku tirdzniecību – kas ir cilvēku tirdzniecība, par vervēšanu, par faktoriem, kurus vervētāji izmanto, lai uzrunātu potenciālos upurus un iesaistītu tos cilvēku tirdzniecībā, par ieteikumiem, ko darīt, lai nepakļautu sevi iespējamiem cilvēku tirdzniecības riskiem, kā sevi no tiem pasargāt, kur vērsties pēc palīdzības un padoma, ja ir aizdomas par cilvēku tirdzniecību vai ir noticis ļaunākais. Žurnāliste publikācijas sagatavošanā konsultējās ar Iekšlietu ministrijas, biedrību “Centrs Marta” un “Patvērums “Drošā māja”” pārstāvjiem.

2018.gada 9.decembra LNT Latvija ziņu TOP10 sižetā viedokļus par nosacītu sodu piemērošanu cilvēku tirdzniecības noziedzīgajā biznesā iesaistītajiem pauž nevalstisko organizāciju, tiesībsargājošo iestāžu, tiesas un Iekšlietu ministrijas pārstāvji, taču joprojām paliek neatbildēts jautājums – kas jāmaina procesos un sistēmā, lai cilvēku tirdzniecības lietās tiesas spriedums būtu iespējami īsākos termiņos, ne pēc 7 vai 13 gadiem, un tas būtu ar reāliem brīvības atņemšanas sodiem.

<https://www.facebook.com/cilvektirdznieciba.lv/videos/341306743327527/>.

Desmit dažādu organizāciju - Latvijas Restorānu biedrība, AS Puzzle Financial, Latvijas Televīzija, biedrība "Contemplatio", VAS Starptautiskā lidosta "Rīga", SIA Repharm, VAS Latvijas Dzelzceļš, VAS Ceļu Satiksmes Drošības Direkcija, SIA Orkla Confectionery & Snacks Latvija, Iekšlietu ministrija - pārstāvji 2018.gada 14.decembrī noslēdza dalību biedrības "Latvijas Korporatīvās sociālās atbildības platforma" 2018.gadā uzsāktajā jaunajā biznesa iniciatīvā – programmā "Atbildīga biznesa vēstneši". Programmas mērķis ir pulcēt atbildīga biznesa pārstāvjus, kuri redz sava uzņēmuma iespējas pilnveidoties un augt, respektējot vides, sociālos un ekonomiskos izaicinājumus nacionālā, reģionālā un globālā līmenī. Saņemot atbildīga biznesa vēstneša sertifikātu un prezentējot turpmākās iniciatīvas sadarbībai ar uzņēmējiem sociālās atbildības jomā, Iekšlietu ministrijas pārstāve – nacionālā koordinatore cilvēku tirdzniecības novēršanas jautājumos Lāsma Stabiņa norādīja, ka darbaspēka ekspluatācija ir korporatīvas noziedzības forma, kuru motivē ekonomiskā peļņa. Uzņēmumi, kas ir iesaistīti cilvēku tirdzniecībā, iegūst negodīgas ekonomiskas priekšrocības un izkropļo konkurenci un brīvā tirgus darbību. Tāpēc ir nepieciešams iesaistīt gan tiesībsargāšanas iestādes, gan privāto sektoru, lai cilvēku tirdzniecības problēmu risinātu visaptveroši. Cilvēku tirdzniecības pamatā ir iespēja gūt peļņu daudzos līmeņos, un uzņēmumi, kas gūst labumu no cilvēku tirdzniecības, nav tikai noziedzīgi organizēti. Patiesībā tā bieži ir likumīgu uzņēmumu ķēde, kas iesaistās cilvēku tirdzniecībā gan apzināti, gan neapzināti. Īpaši būvniecības, infrastruktūras, lauksaimniecības un pakalpojumu nozares ir pazīstamas bieži vien ar garām un sarežģītām apakšuzņēmēju ķēdēm. Šādas apakšuzņēmēju ķēdes var tikt izmantotas, lai slēptu darbaspēka ekspluatāciju un nelikumīgas finanšu plūsmas, jo īpaši apakšuzņēmēju ķēdes apakšējās daļās. Īstenojot starptautisko projektu "Nelikumīgu līdzekļu plūsmu un upuru atklāšanas sarežģījumi darba ekspluatācijas gadījumos" (FLOW), tiek plānots iesaistīt uzņēmējus cilvēku tirdzniecības novēršanā, veidojot tiesiskā regulējuma rokasgrāmatu un nodrošinot uzņēmumu risku pārvaldības instrumenta izstrādi. Tādējādi ir plānots panākt to, ka uzņēmēji izprot cilvēku tirdzniecības riskus apakšuzņēmēju ķēdēs, tostarp iekļaujot cilvēku tirdzniecības novēršanu korporatīvajās sociālās atbildības politikās.

Biedrības "Centrs MARTA" speciālisti ir piedalījušies visos valsts piedāvātajos semināros, kā arī valsts organizētos pasākumos, uz kuriem Centrs MARTA pārstāvji ir aicināti izteikties.

Centrs MARTA vadītāja kā vieslektore vadījusi semināru Millikin universitātē, Ilinoisas štatā (30 studenti) un Marketas universitātē, Viskonsīnas štatā (70 studenti), par darbu Centrā MARTA attiecībā uz cilvēku tirdzniecību. Latviešu kopienas pārstāvjiem ASV Minapolisa, Milvoki un Čikāgā, kopumā ap 100 cilvēki

2018.gada 11.janvārī Centrs MARTA rīkotais Dominika Mončampa (Kanādas policija) seminārs "Praktiskie aspekti prostitūcijas ierobežošanas likumdošanā: Kanādas pieredze" starpinstiūciju darba grupai "Cilvēku tirdzniecības novēršanas pamatnostādņu 2014. – 2020.gadam" īstenošanas koordinēšanai (40 cilvēki) un seminārs Valsts policijas koledžā (200 cilvēki).

2018.gada 23.janvārī Centra MARTA pārstāvji organizēja un vadīja meistarklasi jaunatnes jomas speciālistiem "Drosme runāt!" Liepājas Jauniešu mājā ar mērķi sniegt zināšanas un metodes darbam ar jauniešiem vardarbības prevencijas jautājumos, tādējādi mazinot risku jauniešiem kļūt par vardarbības vai cilvēku tirdzniecības upuriem. [12 dalībnieki]

2018.gada 29.janvārī – 1.februārī Centra MARTA pārstāvji piedalījās PROMUNDO rīkotajā meistarklasē "Gender Transformative Programs and Approaches" – Men, Masculinity and Violence. Kādi ir iespējamie riski jauniem vīriešiem tikt iesaistītiem/ iesaistīties vardarbībā un cilvēku tirdzniecībā un kā šos riskus mazināt/ novērst?

2018.gada 22.februārī, 2.martā, 6.martā, 21.martā, 22.martā – izglītojošas nodarbības/diskusijas Jelgavas novada skolu 13 – 16 veciem puīšiem un meitenēm par tēmu: dzimumu līdztiesību, izaicināt tradicionālo dzimumu stereotipus un līdz ar to mazināt jauniešu risku piedzīvot vardarbību un iekļūt cilvēku tirdzniecībā. [kopumā 130 jaunieši]

2018.gada 15. – 16.aprīlī Centra MARTA pārstāvji piedalījās "4th International Conference on Men and Equal Opportunities, ICMEO, in order to keep the international focus on issues of men and gender equality", vadot meistarklasi par vardarbības un cilvēku tirdzniecības prevenciju.

2018.gada 17. – 19.aprīlī Centra MARTA pārstāvji organizēja trīs dienu nometni “Drosme rūpēties!” 13 līdz 18 gadus veciem jauniešiem, kuras mērķis bija sniegt zināšanas, prasmes un attieksmes, kas nepieciešamas, lai atpazītu, atbilstoši reaģētu un novērstu vardarbību pret sevi un saviem vienaudžiem un līdzcilvēkiem (t.sk. kā nekļūt par cilvēku tirdzniecības upuri) [18 dalībnieki]

2018.gada 15. – 20.maijā Centra MARTA pārstāve piedalījās starptautiskā Erasmus+ seminārā “GenderAction”, kura mērķis bija identificēt dalībvalstu izaicinājumus dzimumu nelīdztiesības, vardarbības un cilvēku tirdzniecības jomās, meklējot risinājumus un attīstot starptautiskas sadarbības līdztiesīgas un drošas sabiedrības veidošanai.

Festivāla LAMPA ietvaros 2018.gada 29. – 30.jūnijā Centrs MARTA rīkoja divu pasākumus, kur vienā no tiem interaktīvā veidā tika gaisināti mīti par cilvēku tirdzniecību (20 cilvēki). Otrs pasākums, kurā Latvijas un ārvalstu eksperti panelīdiskusijā skaidroja cilvēku tirdzniecību kā manipulatīvas ekspluatācijas sistēmas mehānismu.

2018.gada 28.septembrī Centrs MARTA rīkoja starptautisku konferenci “Cienpilna dzīve – izvēle Baltijā un Ziemeļvalstīs. Efektīva rīcība seksuālās ekspluatācijas izskaušanai. Konferencē mērķis bija, izvērtējot dažādas pasaules prakses, atrast efektīvāko tiesisko regulējumu seksuālās ekspluatācijas izplatības mazināšanai, upuru aizsardzības nodrošināšanai un atbildības uzlikšanai patiesajiem vainīgajiem – ekspluatētājiem. Vērtēšanai tika nodotas arī dažādas labās prakses rehabilitācijas nodrošināšanā gan seksuālās ekspluatācijas upuriem, gan seksa pircējiem. Eksperti no Lietuvas, Igaunijas, Francijas, Norvēģijas, Islandes, Latvijas un citām valstīm dalījās pieredzē par to, kāpēc viņu valstis ir izvēlējušās konkrēto tiesisko regulējumu, kā tas ir ietekmējis viņu sabiedrības, kā tas tiek praktiski īstenots, kā arī – vai ir nepieciešamas tiesiskā regulējuma izmaiņas nākotnē. Konferencē kopumā piedalījās 35 ārvalstu eksperti no kopumā 18 valstīm. Pieredzes apmaiņā konferencē piedalījās arī pārstāvji no Centrālāzijas.

2018.gada 29.septembrī kopā ar pārstāvjiem no Eluliin, Eesti Naisuurimus- ja Teabekeskus (ENUT), Kovos su prekyba žmonėmis ir išnaudojimu centras / Center Against Human Trafficking and Exploitation, Klaipėdos socialinės ir psihologinės pagalbos centras / Klaipėda Social and Psychological Services Center, Centrs MARTA nodibināja Baltijas Valstu koalīciju seksuālās ekspluatācijas izskaušanai, kas 11.decembrī izsūtīja aicinājumus vērsties pret seksuālo ekspluatāciju valsts līmenī savas valsts parlamentam.

2018.gada 26.novembrī Centra MARTA pārstāvji organizēja un vadīja meistarklasi jaunatnes jomas speciālistiem “Drosme runāt!” Liepājas Jauniešu mājā, ar mērķi sniegt zināšanas un metodes darbam ar jauniešiem vardarbības prevencijas jautājumos, tādējādi mazinot risku jauniešiem kļūt par vardarbības vai cilvēku tirdzniecības upuriem. [29 dalībnieki]

2018.gada 27.novembrī Centra MARTA pārstāvji organizēja un vadīja izglītojošu un interaktīvu nodarbību Liepājas Jauniešu mājā 16 – 20 gadus veciem jauniešiem par tēmu “Dzimumu līdztiesība”: izaicināt tradicionālo dzimumu stereotipus un līdz ar to mazināt jauniešu risku piedzīvot vardarbību un iekļūt cilvēku tirdzniecībā. [10 dalībnieki]

Biedrība “Patvērums “Drošā māja”” līdz 2018.gada februārim īstenoja 2017.gada novembrī uzsākto projektu „Atbalsta pasākumi cilvēktirdzniecības upuriem III”, kura mērķis bija jomas speciālistu un kopumā sabiedrības informēšana par cilvēku tirdzniecību, kā arī tieša atbalsta sniegšana no cilvēku tirdzniecības cietušām personām. Ar mērķi pievērst plašas sabiedrības uzmanību cilvēktirdzniecības tematikai un pasargātu cilvēkus no iekļūšanas šajā mūsdienu verdzībā, biedrība sadarbojoties ar Latvijā pazīstamiem mūziķiem un īpašu radošo komandu, atbalstītājiem, izveidoja dziesmu un videoklipu “Meitene sapni zīmē”, kurā parādīts kādas jaunas meitenes stāsts, kļūstot par cilvēku tirdzniecības upuri. Šo un gada nogalē uzsākto projektu “Kāpnes augšup” finansiāli atbalstīja uzņēmums „Philip Morris International”. “Kāpnes augšup” mērķis bija informēt plašu sabiedrību par cilvēku tirdzniecības riskiem. Projekta ietvaros tika veidota virtuāla izstāde, kurā ikvienam būs pieejamas apskatei īpaši šai tematikai radītas fotogrāfijas. To mērķis ir ar mākslas starpniecību sabiedrībai parādīt cilvēktirdzniecības fenomenu un tā graužošo ietekmi uz cilvēka dzīvi. Projekta ietvaros decembrī tika īstenota divu dienu nometne desmit personām, kuras cietušas no cilvēktirdzniecības. Nometnes laikā ar dažādām neformālām izglītības metodēm tās dalībniekiem tika sniegts psihoemocionālais atbalsts.